

Dokumentin sisältö

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS VALTUUSTOKAUDELTA 2017 - 2021

....1 Lähtökohdat hyvinvoinnille

....2 Toteutuivatko hyvinvoinnin painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet? (tarkastelu SWOT ja ikäryhmittäin)

....3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

....4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

....5 Hyvinvoinnin edistämisen erillishjelmat ja -suunnitelmat

....6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

....7 Suunnitelman laatijat

....8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I HYVINVOINTIKERTOMUS VALTUUSTOKAUDELTA 2017 - 2021

YLEISTÄ

JOHDANTO

Hyvinvointikertomuksen laadinnassa käytetään sähköistä hyvinvointikertomusta, joka on nettipohjainen työväline, jolla kunnat voivat valmistella sekä kerran valtuustokaudessa laadittavan laajan hyvinvointikertomuksen että vuosittaiset raportoinnit valtuustolle. Ohjelmassa on valmiina erilaisia indikaattoritietoja. Valmistelussa on hyödynnetty myös muita tuoreita tietolähteitä ja tutkimuksia, kuten ikääntyvien hyvinvointikyselyä ja lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa kerättyjä tietoja. Käytettävissä olleen tiedon perusteella on laadittu suunnitelma tavoitteista, toimenpiteistä ja niihin tarvittavista resursseista kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Valituilla mittareilla pyritään osoittamaan toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Mikä hyvinvointikertomus on?

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä perustana. Käytännössä hyvinvointikertomus on ymmärrettävään muotoon kirjoitettu tiivis asiakirja, joka valmistellaan kunnan eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyönä. Hyvinvointikertomus sisältää:

1. katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin
2. suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä
3. arvioinnin toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta ja hyvinvointipolitiikasta

Miksi hyvinvointikertomus valmistellaan?

- Kuntalain 1.2 § edellyttää kunnilta asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä. Hyvinvointikertomus tukee tätä tehtävää tarjoamalla työvälineen hyvinvointitarpeiden kartoittamiseen, hyvinvoinnin edistämisen suunnitelman tekemiseen sekä saavutusten ja toteutettujen toimenpiteiden arviointiin.
- Terveystieteiden lain 12 § velvoittaa kuntia tekemään hyvinvointikertomuksen. Kunnanvaltuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laaja hyvinvointikertomus ja kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain. Sosiaalihuoltolain mukaan kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.

Mitä hyvinvointi ja sen edistäminen on?

Kuntien hyvinvointikertomus -hankkeen asiantuntijoiden työryhmä on päättänyt hyvinvoinnin määrittelemisessä seuraavaan:

Hyvinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista ja hengellistä hyvää oloa, joka on ihmisen itsensä, hänelle läheisten ihmisten, sekä yhteiskuntapolitiikan, palvelujärjestelmän toiminnan ja lähiympäristön tulosta. Hyvinvoinnin kokemus koostuu jokaisen itselleen tärkeiksi kokemista asioista. Hyvinvointi merkitsee erilaisia asioita ihmisille elämänkaaren eri vaiheissa. (Perttilä ym. 2010)

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan eri toimialojen yhteistyössä toteuttamaa:

- Yksilöön, perheeseen, yhteisöihin, väestöön ja näiden elinympäristöihin kohdistuvaa
- Sosiaalista hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja osallisuutta tukevaa ja lisäävää sekä
- Köyhyyttä, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia haittoja ehkäisevää ja vähentävää toimintaa sekä
- Suunnitelmallista voimavarojen kohdentamista hyvinvointia edistävällä tavalla

Hyvinvointikertomuksen luettavuus

Hyvinvointikertomus on jaoteltu kolmeen osioon:

- Osa I Päättävän valtuustokauden arviointi. Osiossa esitellään tämän hetkinen kuntalaisten hyvinvointitieto (kertomuksen laatimishetkellä käytettävissä pääosin vuoden 2018 ja 2019 tilastot). Hyvinvointitiedot päivittyvät eri tilastorekistereistä sen mukaan, miten rekistereitä valtakunnallisesti kerätään.
- Osa II Tulevan valtuustokauden suunnittelu. Osiossa määritellään painopistealueet ja kehittämiskohteet ja niiden pohjalta laaditaan suunnitelma kuluvalle valtuustokaudelle 2021-2024.
- Osa III Valtuustokäsittely. Valtuustokäsittelyn jälkeen osioon kirjataan päivämäärä, jolloin valtuusto on virallisesti hyväksynyt hyvinvointikertomuksen.

Hyvinvointikertomuksen laadintatyöryhmä

Hyvinvointisuunnitelman laadintatyöryhmään kuuluvat kunnanjohtaja Pekka Helppikangas (pj.), tekninen johtaja Jukka Hertteli, sivistysjohtaja Pirkko Oinonen, Saarikan palvelualueen johtaja Heli Vertanen ja vapaa-aikaohjaaja Sini Hakkarainen.

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä vastaa Kannonkosken, Karstulan, Kivijärven ja Kyyjärven kuntien sekä Saarijärven kaupungin yhteisesti omistama SoTe kuntayhtymä. Palvelut tuottaa koko alueen väestölle kuntayhtymän omistama Perusturvaliikelaitos Saarikka. Väestöpohja Saarikan alueella on noin 17 000 asukasta.

1 Lähtökohdat hyvinvoinnille

ALUEEN LUONTAISET EDELLYTYKSET HYVINVOINNILLE

Vuonna 1868 perustettu Kivijärven kunta sijaitsee Keski-Suomen maakunnan pohjoisosassa ja on saanut nimensä suurimman järvensä mukaan. Pituutta altaalle kertyy 55 km ja leveyttä 10 km ulottuen naapurikuntiin Kinnulaan ja Kannonkoskelle. Rannoilla sijaitsee 1 300 loma-asuntoa, joista 751 on Kivijärven kunnan rantaviivalla. Pinta-alaa Kivijärvellä on 600 km², josta vesistöt peittävät 114 km² - maapinta-alaa on 484 km². Suomenselän maisemamaakunnassa sijaitseva Kivijärvi on harvaan asuttua seutua (väestötiheys 2 as/km²) vakinaisen väestön väkiluvun ollessa noin 1100 henkilöä väestön kuitenkin moninkertaistuessa kesäasukkaistaan. Kunnassa on myös Salamajärven kansallispuisto että Salamaperän luonnonpuisto, joiden eläimistöä ja kasvillisuutta kuvaa alueen nimitys Lapin sormi. Alue on Euroopan eteläisimpiä erämaita sekä wilderness-luontokokemusta. Paitsi kylillä myös kuntakeskuksessa on tarjolla vuokralle niin yksityisten kuin kunnan vuokraloyhtiönkin asuinhuoneistoja sekä kaupan edullisia asuntoja. Kunnassa on menestyvä lomakylä, jota markkinoidaan kansainvälisestkini lomaosakeketjuissa. Uusinta uutta arkkitehtuuria on Peltokankaan matkailualueen Niliaitta-pylväsmökki.

KUNNAN HYVINVOINTIA TUOTTAVAN HALLINTO- JA JOHTAMISJÄRJESTELMÄN IDEOLOGINEN TAUSTA

Johtamisjärjestelmä. Kunnan perustehtävä on edistää kestävästä kehitystä ja kuntalaisten hyvää elämää. Hyvä elämä on yhtä kuin laatu, jonka kuntalainen palvelujen asiakkaana määrittelee organisatoriseen osallisuuteensa perustuen. Laatu on yhteydessä laadunhallintaan eli koko organisaation kyvykkyyttä korostavaan toimintatapaan. Organisaatio toimii prosessiensa kautta ja sen suorituskyky on sama kuin sen prosessien suorituskyky. Kehitystoiminta pohjautuu lean-ajatteluun, jossa laadunhallinta toimii rinnakkaisena käsitteenä kustannusten karsinnalle muovattaessa palveluketjuja kustannustehokkaiksi ja asiakaslähtöisiksi. Prosessijohtamisessa osallisia avainsidosryhmiä ovat asiakas, omistajan edustajat eli luottamushenkilöt ja henkilöstö. Kansan valta koostuu samaten asiakasdemokratiasta, edustuksellisesta demokratiasta ja henkilöstödemokratiasta samalla kun asiakastyytyväisyys pohjautuu henkilöstötyytyväisyyteen johtaen yhteisön myönteiseen kierteeseen ja kunnan elinvoimaan. Organisaation suorituskyky (*performance*) mahdollistaa tuotantotaloudellisesti varsinaisten suoritusten (*strategia*) kustannustehokkaan toteutuksen turvaten kunnan rahataloudellisen tasapainon ja kohtuullisen verorasituksen. Tällöin kuntalaiselle jää myös henkilökohtaisia varoja hyvinvointinsa ylläpitämiseen.

Kunnan **hallintojärjestelmä** puolestaan on rakennettu toiminnallisista lähtökohdista, joka mahdollistaa asiakkaalle lisäarvoa tuottavan liikkeen johtamisen liikkeenjohdon oppeja hyödyntäen. Kunnan hallintojärjestelmä on rakennettu konsernijohtamiselle, jossa divisioonien eli osastojen johdossa toimivat toimialahallitukset (*kunnanhallitus sekä sivistys- ja tekninen lautakunta*), joiden alaisuudessa puolestaan osastonjohtajat (*kunnanjohtaja, sivistysjohtaja, tekninen johtaja*) kehittävät prosessinomistajina ydinprosessejaan jatkuvan parantamisen periaattein. Valtuutetut toimivat päättäjinä myös toimialahallituksissa lähellä asiakasta, jolloin kunnanvaltuustolla on mahdollisuus yhteen sovittaa toimielinpäätäntää laatupiirityöskentelyllään. Perusoikeuksien toteutumiseen tähtäävä hallintojärjestelmä mahdollistaa rauhanomaisen sopeutumisen muutokseen, joka ei jumiudu muutoksenhakukeinojen käyttöön vaan tasapainottaa kunnan talouden oikeudellisesti kestäväällä ja toiminnallisesti aktiivisella tavalla.

ERI OSA-ALUEET

Varhaiskasvatus

Kivijärven kunta tarjoaa varhaiskasvatuspalveluna perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa kaikille alle kouluikäisille ja erityistapauksissa sitä vanhemmille lapsille. Päivähoito järjestetään perheen oman valinnan mukaan joko koko- tai puolipäiväisenä.

Varhaiskasvatus järjestettiin aiemmin 1970-luvulla rakennetussa ryhmäperhepäivähoitoyksikkö Nuppukummussa, jossa oli hoitopaikat noin 20 lapselle. Rakennus on purettu ja varhaiskasvatukselle on järjestetty kirjasto-liikuntarakennuksen yhteyteen uusi tila, joka otettiin käyttöön 2.5.2020. Lapsimäärän lisääntyä painetta toisen ryhmäperhepäivähoitoryhmän tai päiväkodin perustamiseen on olemassa. Lisäksi kaksi perhepäivähoitajaa hoitaa lapsia omassa kodissaan. Vuorohoitoa tarjotaan. Varhaiskasvatukseen laskettava koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään pääosin koulun tiloissa.

Esi- ja perusopetus

Tainionmäen koulu on noin sadan oppilaan yhtenäiskoulu, jonka peruskorjaus valmistui helmikuussa 2016. Opetusta tarjotaan esiopetuksesta yhdeksännelle vuosiluokalle saakka. Peruskorjauksen yhteydessä koulun pihaan rakennettiin oppimisympäristöä tukeva lähiliikunta-alue.

Luokkatiloissa käytetään opetusteknologiaa, joka koostuu älyprojektorista, dokumenttikamerasta ja äänentoistojärjestelmästä. Opettajilla on henkilökohtaiset kannettavat päätelaitteet ja joko kannettava

tietokone tai tablet-päätelaite on joka kolmannelle oppilaalle. Koulussa on langaton verkko, jolloin tietotekniikkaa voidaan käyttää opetuksessa jokaisessa luokkatilassa. Tilat ovat muunneltavissa, mikä mahdollistaa monimuotoiset opetusmenetelmät, ryhmien yhdistelyn ja samanaikaisopetuksen. Ensimmäinen yhdysluokka aloitti toimintansa lv 2019-2020.

Valtuustokauden päättyessä koululla työskenteli rehtori, 12 opettajaa ja kolme koulunkäynninohjaajaa. Yhteisiä opettajia naapurikuntien kanssa ei ole.

Tukipalveluihin kuuluvat kouluterveydenhoitajan ja koulupsykologin palvelut. Karstulan lopetettua koulukuraattoripalveluiden myynnin Kivijärvi palkkasi 5/2020 kuntaan koulukuraattorin ja palvelua myydään Kyyjärvelle ja Kannonkoskelle. Aiemmin hankkeella palkattua kasvatusohjaajaa ei ole enää. Lisäksi käytettävissä on etsivän nuorisotyöntekijän palvelut Kinnulasta. Koulunuorisotyöntekijä aloitti koulussa hankerahoituksen turvin 3/2021.

Joukkoliikenne / koulukuljetukset

Koulukuljetukset kilpailutettiin aiemmin ulkopuolisilla. Koulukuljetusjärjestelyissä on tapahtunut muutoksia vuoden 2019 aikana ja kunta tuottaa koulukuljetukset itse mahdollisimman omavaraisesti. Asiointityytyväisyyskyselyt koulukuljetuksista on tehty 3/2019 ja 11/2020.

Tällä hetkellä kunta ei järjestä asiointiliikennettä.

Paikkakunnalle ei ole joukkoliikenneyhteyksiä muina kuin koulutyöpäivinä.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjastot toimivat ideologisesti kulttuurin, sivistyksen, kirjallisuuden, lukutaidon, tiedon, osaamisen ja tasavertaisuuden puolustajina. Kirjaston tavoitteena on edistää kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen kirjastolain mukaisesti. Uusi kirjastolaki tuli voimaan 2017 ja sen mukaan kirjaston tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolistaa ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen luku- ja kirjoitustaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Huomion arvoista on, että "toimintakenttä" on laajentunut ja että se, mikä aiemmin määriteltiin tavoitteeksi, on nyt kirjattu tehtäväksi.

Kivijärven kunnankirjasto on peruspalvelu, näkyvin osa kunnan kulttuuripalveluja. Kirjasto toimii kirjastotiloiksi vuonna 1988 rakennetuissa tiloissa. Kirjaston aulatilat otettiin hyötykäyttöön vuoden 2016 aikana, mutta vuonna 2020 aulatiloihin valmistui tilat varhaiskasvatukselle. Kirjastotilat pienenevät noin 40 neliötä.

Kirjastopalveluja saa sähköisesti ympäri vuorokauden (mm. e-kirjat, e-lehdet). Kirjastossa on langaton verkko, kolme asiakastietokonetta sekä skannaus- ja kopiointipalvelut. Omatoimikirjasto tulee käyttöön v. 2021.

Kivijärven kunnankirjasto tuottaa kirjastopalveluja sekä yksin että yhdessä muiden Keski-kirjastojen kanssa. Yhteistyö näkyy yhteisenä kirjastojärjestelmänä (yhteinen asiakas- ja lainausjärjestelmä), logistiikkana (kirjastoaineiston kuljetukset kahdesti viikossa), yhteisinä hankkeina ja kehityslinjauksina.

Kivijärven kunnankirjaston kokoelmissa on noin 25 000 kirjaa ja noin 2 000 kpl muuta aineistoa. Kirjastoa käyttää 270 henkilöä. Kuntalaisten lisäksi kirjasto- ja kulttuuripalveluja käyttävät myös

mökkiläiset ja lomalaiset. Fyysisiä käyntejä on koronavuonna 2020 noin 6 000 ja verkkokäyntejä 5 500.

Lain kuntien kulttuuritoiminnasta mukaan kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä. Kunta järjestää tapahtumia ja vuotuisjuhlia ja toimintaa ympäri vuoden (pääpaino heinäkuussa) yksin, yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa tai ostopalveluna. Yhdistyksiä avustetaan ja kannustetaan järjestämään tapahtumia.

Kunnassa kulttuuritehtäviä hoitaa kirjastonhoitaja/sivistysjohtaja osana toimenkuvaansa "suunnittelusta toteutukseen".

Kivijärvellä kulttuuritiloina toimivat kirjasto, kotiseutuyhdistyksen hallinnoimat museot, koulu, kylätalot sekä uutena Kivijärvi-talo. Kaikissa kylissä ei ole yhteisiä kokoontumis- ja toimintatiloja.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikatoimeen sisältyvät liikunta- ja urheilutoiminta, urheilualueet, nuorisotoiminta, vuodesta 2018 lähtien toiminut nuorisovaltuusto (ent. nuorisoneuvosto) sekä vuodesta 2019 lähtien ehkäisevä päihdetyö.

Liikuntatyön tavoitteena on liikuntalain mukaan edellytysten luominen liikuntatoiminnalle, urheiluseuratyön edistäminen ja kuntalaisten omaehtoisen liikuntaharrastuksen lisääminen.

Nousulahden liikuntapuistossa on jalkapallokenttä, minigolfkenttä, jääkiekkokaukalo ja niiden välittömässä läheisyydessä 476 neliön liikuntasali ja 90 neliön kuntosali. Lisäksi kunnanviraston alakerrassa on erityisesti terveystuottoon tarkoitettu 81 neliön kuntosali. Tainionmäen koulun pihaan valmistui kesällä 2015 uusi lähiliikuntapaikka.

Urheilukentän keihäänheitto- ja pituushyppypaikkojen vauhdinottoratojen peruskorjaus saatiin valmiiksi v. 2019.

Peltokankaan liikuntapuistossa on kolmen kilometrin valaistu kuntorata-latu, hiihtohissillä varustettu pienlaskettelurinne ja pulkkamäki, hiekkatekonurmipintainen tenniskenttä, 21-väyläinen ympäri vuoden käytössä oleva frisbeegolfrata ja ampumahiihtostadion. Liikuntapuistoa palvelee Kuntotupa, jossa on myös suihku- ja saunatilat. Kuntoradalta lähtee 55 kilometrin mittainen hiihtolatuverkosto neljälle kyläkunnalle. Linjatyömaan takia pidempi hiihtolatuverkosto on ollut pois käytöstä v.2020-2021. Hiihtoladut hoidetaan latukoneella.

Kirkonkylälle valmistui kesällä 2015 Kukkonniemen uimaranta, jonka yhteydessä on rantalentopallokenttä ja leikkipuisto. Kyläkunnilla on viisi kylätoimikuntien hoitamaa uimarantaa.

Salamaperän kansallispuistossa on Metsähallituksen laaja polkuverkosto lukuisine laavuineen ja kotineen. Veitjoella on kylätoimikunnan hoitama luontopolku ja kaksi laavaa. Pohjoisen Keski-Suomen luontoreitistön osana Kivijärvellä on maastopyöräilyreitit ja ratsastusreitti.

Moottorikelkkakerhon hoitama kelkka-ura kuuluu Pohjoisen Keski-Suomen noin tuhannen kilometrin mittaiseen kelkkailu-urastoon.

Ohjattuja liikuntaryhmiä on lapsille ja varhaisnuorille kunnan ja järjestöjen kautta seitsemän. Lisäksi heille on kunnan yksin ja järjestöjen yhteistyössä järjestämää kilpailutoimintaa kesä- ja talvikaudella keskimäärin kerran viikossa. Liikuntasalivuorot ovat alle 16-vuotiaiden ohjatuille ryhmille maksuttomat. Vapaa-aikatoimella on yksi ikäihmisten liikuntaryhmä ja se järjestää säännöllisesti uimahallikuljetuksia Piispalaan, sekä erilaisia liikuntapäiviä. Kansalaisopiston kaksi liikuntaryhmää ovat tuplaantuneet

neljään vuoteen 2020 mennessä. Liikuntaryhmät tavoittavat kuitenkin vain pienen osan kuntalaisista, joten omaehtoista liikuntaa pyritään lisäämään liikuntapaikkarakentamisen ja kampanjoiden avulla. Vuonna 2020-21 koronavirusepidemia on vaikeuttanut ja laittanut tauolle ryhmiä sekä vähentänyt osallistujamääriä.

Urheiluseuran toimintaa kunta tukee ostamalla liikuntapaikkojen hoitopalveluita sekä järjestämällä urheilutoimintaa ja -tapahtumia sen kanssa yhteistyössä.

Nuorisotila muutti v.2020 Ahon talolle, jossa on hyvät tilat toiminnalle. Nuorisotalo on auki kahtena päivänä viikossa. Nuorten harrasteryhmät voivat myös käyttää nuorisotaloa. Nuorisotalon kävijämäärä on vaihdellut vuosittain 1200-1900 välillä, vuonna 2015 se oli 1522. Koronavirusepidemia on vaikuttanut vuonna 2021 siihen, ettei nuorisotalolla käy nuoria. Nuorisotalotyötä on v.2020 kokeiltu viedä verkkoon mutta kokeilu oli tuloksellisesti huono. Nuorten toiveita varten nuorisotalolla on aloitellaatikko. Nuorisotoimi on mukana kouluyhteistyössä ja se järjestää erilaisia kerhoja, tapahtumia ja retkiä yksin ja yhteistyössä nuorisoyhdistysten, seurakunnan ja nuorten itsensä kanssa. Nuorilla on myös syksystä kevääseen joka toinen viikko Crazy Action illat Nuorisokeskus Piispalassa, jossa nuoret pääset lähikuntien nuorten kanssa harrastamaan eri lajeja. Kivijärvellä toimii nuorisovaltuusto ja nuorisolain edellyttämä nuorten moniammatillinen palveluverkosto. Nuorisovaltuuston aloitteesta Kivijärvelle valmistui v.2019 Kirsikkapuisto, joka sisältää mm. pump track- radan, meidän tuvan, miniarboretum ja seniorisport-välineet. Nuorisotoimi aloitti v.2020 lopulla hankkeen, joka mahdollistaa kouluun nuorisotyöntekijän. Nuorisotyöntekijä aloitti tehtävässä 3/2021 ja hanke kestää 13kk.

Ehkäisevässä päihdetyössä käynnistellään monialaista yhteistyötä.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut tuottaa kuntalaisille kuntayhtymäpohjainen Perusturvaliikelaitos Saarikka kunkin palvelun tuottamiseen soveltuvissa kunnalta vuokratuissa toimitiloissa.

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut tarjotaan lähipalveluna terveysaseman yhteydessä olevassa neuvolassa. Palveluissa noudatetaan asetuksen määräyksiä tarkastusten määrästä ja sisällöstä. Osa tarkastuksista on ns. laajoja tarkastuksia, missä kartoitetaan koko perheen hyvinvointia. Mikäli ilmenee perheen hyvinvointia uhkaavia tekijöitä, voi käyntejä olla useampiakin ja/tai neuvolasta ohjataan muiden palveluiden piiriin. Vauvaperheille tarjotaan terveydenhoitajan ja sosiaaliohjaajan yhteiskotikäyntiä. Kotikäynnillä keskustellaan vauvaperheen arjesta Lapset puheeksi keskustelurunkoa mukailten. Lastenneuvolassa Lapset puheeksi -keskustelua tarjotaan kotona oleville 1,3 ja 5-vuotiaiden lasten vanhemmille. Keskustelussa painopiste on niissä asioissa, mitkä suojaavat lapsen hyvinvointia tai kehitystä.

Lapsiperheiden kotipalvelu tarjoaa perheille tilapäistä apua äkilliseen tarpeeseen tai arjessa selviytymiseen esim. vanhemman sairastuessa tai uupuessa. Perhetyöllä tuetaan perheitä elämänhallinnassa ja omien voimavarojen käyttämisessä.

Kouluterveydenhuolto jatkaa neuvolassa aloitettua terveydentilan seurantaan tavoitteena koululaisten terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen. Kouluterveydenhoitaja työskentelee koululla ja on osa oppilashuollon henkilöstöä.

Saarikan perheneuvola palvelee alueen lapsiperheitä alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten kasvuun, kehitykseen sekä perheen ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Perheneuvola on matalan kynnyksen palvelu, minne ei tarvita lähetystä. Perheneuvola sijaitsee Saarijärvellä. Tarvittaessa asiakasvastaanottoa pidetään Kivijärvellä.

Sosiaalityöntekijän palveluita on saatavilla sekä lapsiperhepalveluissa että aikuispalveluissa. Aikuisten sosiaalipalveluiden sosiaalityöntekijä on tavattavissa Kivijärvellä n. kaksi kertaa kuukaudessa ja tarvittaessa. Lapsiperhepalveluiden sosiaalityöntekijä tulee tarvittaessa Kivijärvelle. Sosiaalityöntekijän vastaanottopiste on terveyskeskuksessa. Asiakkaille on saatavissa myös sosiaalisen kuntoutuksen palveluita.

Saarikassa on päihdetiimi, missä työskentelee sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. Tiimin asiakkaaksi hakeudutaan ilman lähetetettä. Tiimi pitää tarpeen mukaan vastaanottoa terveysasemalla sekä tekee kotikäyntejä.

Hyvinvointitupa toimintaa on n. kerran puolessatoista kuukaudessa. Palvelu on terveydenhoitajan tuottamaa matalan kynnyksen palvelua, minkä avulla saa tietoa terveyteen liittyvistä asioista ja päästään varhaisessa vaiheessa kiinni sairauksien hoitoon. 65-vuotiaille järjestetään terveystarkastukset. Niihin osallistuu lähes koko ikäluokka ja niistä tulee kuntalaisilta hyvää palautetta. Kotihoitoa tarjotaan lähipalveluna. Päätöksen kotihoitopalveluiden myöntämisestä tekee palveluohjaaja. Ikäihmisten päiväkeskus toimii kerran viikossa. Toiminnalla tuetaan kotona selviytymistä ja siirretään kotihoidon palveluiden piiriin tuloa.

Ikäihmisten asumispalveluita varten Saarikalla on Kivijärvellä kaksi ympärivuorokautista asumisyksikkö, joissa on yhteensä 26 paikkaa. SoTe- kuntayhtymän linjausten mukaisesti asumispalvelut tarjotaan ensi sijaisesti oman kunnan alueella. Asumispalvelupaikan myöntää palveluohjaaja.

Saarikka järjestää vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja vaikeavammaisille kuntalaisille ja sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluita palvelun myöntämiskriteerit täyttävälle.

Lääkärin vastaanottopalvelut sekä laboratorion näytteenottopalvelut on saatavilla terveysasemalla matkailukäytävien sulkuajaksi kesällä ja juhlapyhien yhteydessä.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujille on toimintakeskus- asuntola- ja tukiasumispalveluita Kivijärvellä. Mielenterveyskeskukset sijaitsevat Karstulassa ja Saarijärvellä. Kivijärvellä on vastaanotto tarvittaessa. Mielenterveyspalveluja tarjotaan myös etäyhteyksillä.

Terveyskeskuksen osastohoito on keskitetty Saarikan alueella Saarijärvelle. Karstulassa on kuntoutusyksikkö. Erikoissairaanhoidon palvelut on saatavissa Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin tuottamina Jyväskylästä.

Ruokahuolto

Kivijärven kunnan ruokahuollon perusajatus on valmistaa maukasta kotiruokatyyppistä ruokaa. Ruoka valmistetaan itse alusta asti sen mukaan, mikä on resurssien puitteissa mahdollista. Kivijärven kunnan ruokahuolto hankkii elintarvikkeet Hansell Oy:n kilpailuttamalta toimittajalta.

Kivijärven kunnan ruokapalveluita tuottava keskuskeittiö sijaitsee Palvelukeskuksessa terveyskeskuksen kanssa samassa kiinteistössä. Keskuskeittiö on kunnan ainoa varsinainen valmistuskeittiö. Siellä valmistetaan ruoka koululle, päiväkotiin, asumispalveluyksikkö Wallesmanniin ja Hopearantaan sekä vanhusten ateriapalveluun. Ateriakuljetukset hoidetaan pääosin keittäjien toimesta. Lounasruokala Järvenhelmi on ollut suljettuna koronatilanteen vuoksi keväästä 2020 asti. Ruokala avataan uudelleen koronatilanteen salliessa.

Tainion koulun keittiöllä on uusitut ja ajanmukaiset tilat. Koneita tarpeen mukaan uusimalla keittiö palvelee koululaisia pitkälle tuleviin vuosiin.

Päivähoidon ruoka kuljetetaan päiväkotiin joko Palvelukeskukselta tai koululta.

Tekniset palvelut

Teknisen toimen tehtävänä on päävastuualueensa palvelujen järjestäminen ja ylläpitäminen kuntalaisille ja kunnan muiden osastojen käyttöön. Kivijärven kunnalla on kaavateitä 8 120 m, joista on asfaltoitu 6 973 m. Kunnan kiinteistöjen käyttäjiä ovat kunta, yritykset ja Perusturvaliikelaitos Saarikka. Lisäksi kunnalla on suorassa omistuksessa ja taloyhtiöiden kautta 90 vuokra-asuntoa. Kivijärven kunnalla on metsiä ja maa-alueita yhteensä 570 hehtaaria. Kunnan kaukolämpöverkoston on liitetty rakennuksia yhteensä 63 238 m². Lämpöenergia kunnan omistamaan kaukolämpöverkkoon ostetaan Kivijärven Lämpö Oy:ltä. Vapaa-ajan viettäjillä ja lomalaisilla on käytössään kaksi satamaa, joissa molemmissa sijaitsee hileasemat. Lisäksi kunta ylläpitää venereitistöjä Kivijärven altaan alueella. Kirkonkylän sataman yhteydessä on torialue, jossa on mahdollisuus järjestää erilaisia myynti- ja muita tapahtumia.

Kivijärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaispalvelut tuottaa Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi. Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi on kahdeksan kunnan muodostama yhteistoiminta-alue. Isäntäkuntana on Viitasaaren kaupunki, jonka alaisena yhteinen henkilöstö ja yhteinen ympäristölautakunta toimii. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on ylläpitää ja edistää kuntalaisten terveyttä sekä turvata viihtyisä ja turvallinen elinympäristö. Kuntalaisten terveyttä ja turvallisuutta edistetään valvomalla elintarvikkeiden, talousveden ja uimaveden laatua, kuntalaisille tarjottavien palveluiden, kuten esim. leikkipuistojen, kuntosalien, asuntojen, yleisten tilojen, koulujen ja päiväkotien sisäilman laatua. Ympäristöterveysvalvonta valvoo vesilaitosten vedenottamoiden kuntoa ja käytettävän talousveden laatua vuosittain otettavilla viranomaisnäytteillä. Vesilaitosten valvontatutkimukset on kilpailutettu yhdessä naapurikuntien kanssa. Kukkonniemen uimarantavesiä valvotaan säännöllisesti. Kesäsin uimakauden aikana otetaan kunnan uimarannalta säännöllisesti uimavesinäytteet. Myös elintarvikkeiden laatua ja elintarvikehuoneistojen kuntoa valvotaan säännöllisesti ympäristöterveydenhuollon suunnitelman mukaisesti.

Kivijärven kunnan alueella käytettävä talousvesi on pohjavettä. Veden jakeluverkostoa kunnan alueella on noin 130 km. Kunnan vesijohtoverkoston on liittynyt 469 kiinteistöä. Loput kiinteistöistä saavat talousvetensä joko vesiosuuskunnalta tai niillä on omat kiinteistökohtaiset talousvesikaivot. Kivijärven kunnan alueella toimii kunnan vesilaitoksen lisäksi yksi yksityinen vesiosuuskunta Lokakylällä. Vesihuollonkehittämissuunnitelma on laadittu yhdessä naapurikuntien kanssa viimeksi vuonna 2013.

Kivijärven kunnan alueella on viemärlaitoksen verkostoa n. 49.4 km, joista jätevedet johdetaan Kivijärven kunnan jätevedenpuhdistamolle.

-----

2 Toteutuivatko hyvinvoinnin painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet? (tarkastelu SWOT ja ikäryhmittäin)

TALOUS

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Kivijärven omavaraisuusaste on 48,04 %. Alle 50 % arvoa pidetään rajana merkittävään velkaantuneisuuteen. Velkaantumisen vastapainona on saatu mm. toimivat laajakaistayhteydet kaikenikäisille kuntalaisille.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi arvo on, sitä parempi kyky kunnalla on suorittaa velka takaisin tulorahoituksella (*verotulot, valtionosuudet, toimintatuoto*). Kunnan arvo on 55,56 % ja kriittisenä rajana pidetään 50 %. Kunta voi lyhentää velkojaan, jolloin lainamäärä on mahdollista palauttaa lähemmäs keskiarvoisia lukuja.

Lainakantaa laskettaessa huomioidaan vieras pääoma lukuun ottamatta saatuja ennakoita sekä lyhytaikaisen vieraan pääoman osto- ja siirtovelkoja. Kunnan lainakanta on 4.770,- €/asukas. Lainan lyhentämisin ja käyttötalouden tarkalla pidolla on mahdollista vaikuttaa lainakantaan.

Tasapainossa olevassa taloudessa vuosikate kattaa suunnitelmapoistot ja korvausinvestoinnit. Heikkenevässä taloudessa vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos on negatiivinen. Kriisitaloudessa vuosikate on negatiivinen. Kivijärven vuosikate on 604,- €/asukas ja tulos oli positiivinen 2020, mikä tuo helpotusta kunnan talouteen.

Verotulot/asukas on trendinomaisesti ollut kasvava, mikä kuvastaa paikkakunnan tasaista elinkeino- ja ansaintatulojen ylläpitoa. Elinkeinojen kehittämisen avulla on mahdollista vaikuttaa verotulojen kasvuun, mitä onkin määrätietoisesti tavoiteltu Kehittämisyhtiö Witas Oy:n omistajakunnaksi liittymisellä.

ELINVOIMA

Luonnostaan rikkaan Kivijärven mahdollisuus on matkailussa ja luonnon antimissa maa- ja metsätaloudessa sekä niiden sivuelinkeinoissa. Kivijärvi on erityisesti vesistöttömältä Pohjanmaalta tulevien vapaa-ajanviettäjänsuosi matkailupitäjä, jonka vahvuutena on kesäinen luonto aktiviteetteineen ja haasteena talvisten palvelujen ja vetovoimatekijöiden kehittämisen avulla esim. ensilumenlatu ja laskettelumäen lumetusjärjestelmä. Paikkakunnan urheiluseuran panos yrittäjyyden kasvatukseseen on merkittävä, koska kilpailuissa saama palaute antaa nuorelle itseluottamusta ja uskoa omaan kykyihinkin, mutta opettaa myös häviämään.

Kivijärven työllisen työvoiman määrä on 382 henkilöä, joista työttömiä työnhakijoita on noin 54. Työttömyysaste on vaihdellut viime vuosina 10–15 % välillä. Yritysten nettolisäys on ollut Kehittämisyhtiö Witas Oy liittymisen jälkeen 2 – 5 yritystä per vuosi, mikä on suhteessa seutukunnan muiden kuntien suhteelliseen yrityskehitykseen. Uhkana on huoltosuhteen heikentyminen ja muuttoliikkeen säilyminen negatiivisena joskin vuosi 2020 oli 1,1 % väestöä lisäävä kunnan pitovoiman lisäännyttä. Demografisena uhkana on, että syntyvyys on vähäistä ja kuolleisuus on syntyvyyttä suurempaa sekä muuttotappio.

Kunnan vahvuutena on kuntalaisten totumus tulla toimeen muun kulttuuristen kanssa jo nykyisten matkailuvirtojen ansiosta. Mahdollisuutena on laajakaistan käytettävyys niin sote-palveluissa kuin muillakin toimialoilla. Heikkoutena ovat huonot kulkuyhteydet muina kuin koulutyöpäivinä. Kunta suorittaa hallinnassaan olevalla kalustolla koulu- ja ateriakuljetukset. Kunnan elinvoimaa on lisännyt merkittävästi Keskimaan investointi Kivijärven uuteen Saleen sekä nuorisoneuvoston aloitteesta

rakennettu Kirsikkapuisto eri toiminnallisine teemoineen Satamatorin yhteyteen. Kivijärven noin 20 yhdistystä ovat saaneet käyttöönsä Kivijärvi-talon tilat, jossa yhdistykset tarjoavat kolmannen sektorin panoksensa paikkakunnalle. Niliaitta-tolppamökki on lisännyt Kivijärven tunnettuutta, mitä hyödynnetään haettaessa investoria Peltokankaan matkailu-alueelle.

HYVINVOINTI JA TERVEYS IKÄRYHMITÄIN

A) Kaikki ikäluokat

Varhaiskasvatus

Toimiva varhaiskasvatus tukee vanhempien työllistymistä ja opiskelua poistamalla työn ja perheen yhteensovittamisesta aiheutuvia haasteita. Viime valtuustokaudella todettiin varhaiskasvatuksen uhkiksi:

- 1) henkilöstöä on pystyttävä lisäämään tarvittaessa nopeasti perheiden muuttuvien hoitotarpeiden mukaan ja
- 2) toimitilojen pitkästä käyttöiästä aiheutuvat peruskorjaustarpeet.

Varhaiskasvatuksen hoitotarpeessa tapahtuu jatkuvasti muutoksia ja hoitotarve on pääsääntöisesti ollut kasvava. Haastetta on tuonut sijaisten saaminen.

Nuppukummun leikkihuoneen pintoja remontoitiin 2015 ja keittiö remontoitiin ja aita uusittiin 2016. Vuonna 2018 toiminta siirtyi pois kiinteistöstä, ensin väistötiloihin entisen sairaalan tiloihin ja lopulta toukokuussa 2020 kirjaston viereen, kun kirjasto luovutti aulatilaa ja noin 40 neliötä omista tiloistaan Nuppukummun tiloiksi. Nuppukummun tilat ovat noin 178 neliötä ja kirjaston tilat 268 neliötä. Ratkaisu oli varhaiskasvatuksen osalta asiakaslähtöinen ja kunnan kannalta järkevää tilojen hyödyntämistä.

Viime valtuustokaudella vahvuuksina koettiin koulutetun työvoiman reservi paikkakunnalla ja päättäjien selkeä tahtotila kehittää varhaiskasvatuspalveluita. Varhaiskasvatuksesta vastaavan rekrytointi sen sijaan on ollut vuosikymmenten aikana vaikeaa eli kelpoista henkilöä on haettu useita kertoja ja myös nyt (3/2021) virka on haettavana. Uudessa tilaratkaisussa näkyi päättäjien tahtotila - paitsi vähentää kunnan kiinteistömäärää - saada varhaiskasvatukselle "terveet tilat"

Esi- ja perusopetus

Peruskorjattu nykyaikainen koulurakennus ja lähiliikuntapaikka tarjoavat laadukkaat puitteet harrastaa ja toimia kaikille kuntalaisille, mikä on ehdoton vahvuus jopa seudullisesti tarkasteltuna. Helmikuussa 2016 valmistunut peruskorjaus on mahdollistanut terveet ja turvalliset tilat, joissa on riittävä valaistus ja ilmanvaihto. Tästä mahdollisuudesta on tiedotettava kaikkia ikäryhmiä. Uhkana on oppilasmäärien pieneneminen ja sitä kautta koko kunnan asukasluvun laskun jatkuminen, näin todettiin viime valtuustokaudella.

Oppilasmäärä palautui yli sadan lukuvuoden 2018-2019 jälkeen.

Kirjastopalvelut

Kirjaston merkitys yhteiskunnalle, kirjataloudelle, lähiyhteisölle ja yksilölle on tunnustettu. Kirjasto on kunnan peruspalvelu. Viime valtuustokaudella todettiin: "Kivijärvellä kirjaston lainaajat ja kirjastokäynnit ovat vähentyneet 2000-luvulla. Vähennystä selittää osittain muutokset asukasmäärässä. Yli 10 000 lainaa vuodessa on kuitenkin kohtuullinen tulos Kivijärven kokoiselle kunnalle - kirjastoa siis käytetään. E-lainat ja verkkokäynnit lisääntyvät koko ajan. Kirjastolain vaatimukset on otettu huomioon

kokoelmatyöskentelyssä ja oheistoiminnassa (mm. näyttelyt, ryhmävierailut, teemapäivät ja tapahtumat). Uuden kirjastolain mukaan kirjaston tulee mm. tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Laajentunut toimenkuva tuo uusia haasteita. Tilojen viihtyvyyttä ja esim. kokous- ja opiskelutilan tarjoamista on lisätty. Toiminnasta tiedotetaan kuntatiedotteessa ja facebookissa."

Koronavuonna 2020 lainoja oli normaalista poiketen vain 6 890. Tilojen viihtyvyys on pystytty säilyttämään, vaikka tilat pienenevät ja oheistoimintaan ei ole enää niin hyviä mahdollisuuksia. Toiminnasta olisi helpompi tiedottaa, jos kuntatiedotetta julkaistaisiin säännöllisesti.

Kulttuuripalvelut

Lain kuntien kulttuuritoiminnasta mukaan kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Laki velvoittaa ja mahdollistaa. Myös maakuntaudistuksessa kulttuurin merkitys korostuu. Viime valtuustokaudella todettiin: "Kunta järjestää tapahtumia ja vuotuisjuhlia ja toimintaa ympäri vuoden (pääpaino heinäkuussa) yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa. Yhdistyksiä avustetaan ja kannustetaan järjestämään tapahtumia. Esimerkiksi Heitjärven kyläyhdistys tuottaa teatteritoimintaa, Saunakylän kyläyhdistys järjestää Laulukukkokisan, Kivijärven kotiseutuyhdistys hoitaa museotoiminnan, kotiseutujuhlan sekä Kivijärvi Soi -tapahtuman, johon osallistuu noin 600 henkeä. Kulttuuritapahtumat poistavat yksinäisyyttä ja edistävät yhteisöllisyyttä ja niihin osallistutaan aktiivisesti. Isänmaallisuus ja kotiseuturakkaus ovat kuntalaisille tärkeitä arvoja ja nämä näkyvät myös tapahtumissa/tapahtumatarjonnassa. Taiteen harrastusmahdollisuuksia on lisätty 2/2015-2/2016 neljän kunnan yhteisellä aluetaiteilijahankkeella, jonka kautta on toteutettu avoimia taidepäiviä kirjastossa ja eri ryhmissä (Saarikka, Wingerborg, koululaiset), erimittaisilla kuvataidekursseilla, näyttelyillä ja kansalaisopiston kuvataidepiirillä. Taideyhteistyö Karstulan, Kyyjärven ja Kannonkosken kanssa jatkuu uudella Voimaa taiteesta -hankkeella, joka on suunnattu ikäihmisille. Kirjasto- ja kulttuuripalveluja käyttävät kuntalaisten lisäksi mökkiläiset ja lomalaiset. Kivijärveltä puuttuu auditorion kaltainen kulttuuritila, mutta remontoitun koulun tiloja on mahdollista käyttää tapahtumapaikkana."

Kulttuurin tuottaminen painottuu kolmannelle sektorille, joskin koronan aikana toimintaa ei ole ollut. Kunta on tällä hetkellä mukana kahdessa maakunnallisessa kulttuurihankkeessa: museoiden kokoelmanhallintajärjestelmään liittyminen ja Nuoret ja osallisuus kulttuuritoiminnassa. Kulttuuriin käytettävistä vähäisistä resursseista huolimatta kulttuuri liittyy lähes kaikkeen kunnan toimintaan, mikä ilmenee esim. Kirsikkapuistona ja Kivijärvi-talona, joka on aktivoinut yhdistysten yhteistoimintaa. Kivijärvi Soi -tapahtuman kunta järjesti viimeisen kerran jo v. 2009. Vuosina 2011-2019 sen järjesti kotiseutuyhdistys. Kansalaisopistossa voi harrastaa mm. kudontaa, puutöitä, kuvataidetta, nypläystä ja keramiikkaa.

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Kivijärven vahvuutena on kunnan kokoon nähden hyvät ja monipuoliset liikuntapaikat ja nuorisotilat. Ohjattua liikuntaa tarjotaan kansalaisopiston, vapaa-aikatoimen, koulun kerhojen ja 4H-yhdistyksen kautta. Kaikissa ryhmissä on runsaasti osallistujia. Omaehtoiseen liikuntaan kannustetaan kansanhihdoilla, kesän pyöräilykampanjalla ja tapahtumilla, sekä syksyn kävelykampanjalla. Uusi koulu varusteineen parantaa kansalaisopiston, seurojen ja yhdistysten harrastusmahdollisuuksia. Koronavuonna 2020 joitakin tapahtumia jäi pitämättä. Nuorisotila siirrettiin Ahon talolle vuonna 2020 ja korona-aika on vähentänyt kävijöitä runsaasti. Vapaa-aikatoimi perusti hankkeen nuorisotyö koulussa-jolla mm. parannetaan nuorten tavoitettavuutta ja koronan tuomia negatiivisia vaikutuksia.

Heikkoutena on toiminnoissa tarvittavien vapaaehtoisten työntekijöiden väheneminen. Uhkana onkin

joidenkin suosittujen harrastusten loppuminen, vaikka toisaalta uudet lajit ja harrastukset tuovat mukaan uusia vetäjiä. Mahdollisuutena on vapaa-ajan toimintojen säilyttäminen pitämällä toimitilat ja -paikat hyvässä kunnossa, sekä tukemalla kolmatta sektoria.

Sosiaali- ja terveystalvet

Tilastojen mukaan vuoden 2018 kansantauti- (146,9) tai sairastavuusindeksillä (149,5) mitattuna Kivijärvellä on Saarikan alueen sairain väestö. Tilanne on pysynyt useamman vuoden samana. THL:n vuonna 2020 päivittämien laskelmien mukaan Keski-Suomessa palvelutarve on 4 % suurempi kuin maassa keskimäärin. Keski-Suomen sisällä oli alueellisia eroja. Kivijärvellä palvelutarve oli suurta.

Ruokahuolto

Hyvä ravitseminen on hyvinvoinnin peruspilareita. Kivijärven ruokahuollossa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan suosituksia.

Heikkoutena on, etteivät ikäihmiset käytä ruokailupalveluja riittävässä määrin. Vahvuutena on, että paikkakunnalla on tarjolla laadukasta ruokaa ruokapalveluja käyttäville. Paikkakunnan mahdollisuutena on hyödyntämättömät markkinat muussa kuin lounasruokailussa. Uhkana on, ettei värien ruokailutottumusten vuoksi terveellisen ruoan tarjontaa käytetä riittävästi.

Keittiöhenkilöstön työympäristön ajanmukaistamista on tehty peruskorjaamalla Järvenhelmen valmistuskeittiön tiloja laitteineen.

Ruoan tultua valmistetuksi lähellä lisääntyy joustavuus ja yhteistyön tekeminen on helppoa. Samalla yhteydenpito sidosryhmiin toimii ihmisläheisesti ja henkilökohtaisesti. Muutoksiin pystytään reagoimaan nopeasti ja palvelu paranee.

Vahvuutena on ollut se, että lounasruokala Järvenhelmi on palvellut arkipäivisin. Ruokapalvelut ovat olleet yleisön käytettävissä. Lounas on ollut tarjolla 2 - 3 tunnin ajan vuodenajasta riippuen. Lounasruokalan kotiruokatyypinen ruoka sekä runsas salaattipöytä täyttää oikein lautaselle koostettuna lounasruualle asetetut ravitsemusvaatimukset. Viihtyisässä ruokasalissa järvimaisemaa ihailien nautittu lounas on työpäivän katkaiseva hengähdystauko lounastaukoa pitävillä työkäisille sekä miellyttävä hetki matkailijoille ja muille lounastajille. Koronatilanteesta johtuen Järvenhelmen ruokala on ollut kiinni maaliskuusta 2020 alkaen. Ruokala avataan heti koronatilanteen salliessa. Kivijärven kunta haki paikkakunnalle kokonaisvaltaista ruokapalveluiden tuottajaa (kunta, Saarikka, kuntalaiset yms.), mutta sitä ei kilpailuttamalla saatu. Tällä hetkellä kuntalaisilla ja ohikulkijoilla on mahdollisuus käyttää yrittäjän tarjoamia palveluja koronatilanne huomioon ottaen entisen Osuuspankin kiinteistössä olevassa kahvila/ravintolassa.

Ruokahuollon palveluja on mahdollisuus kehittää saatujen palautteiden mukaisesti.

Muu tekninen toimi/elinympäristö

Tutkimustulosten mukaan talousvesi ja uimavesi ovat täyttäneet niille asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset.

Viemäriverkkoa laajennettiin viimeksi vuonna 2015 pohjavesialueelle sijoittuvalla Hoikanperän alueella. Paineviemäriä ja viettoviemäriä rakennettiin yhteensä 9,5 km. Hanke mahdollistaa haja-asutusalueen keskitetyn vesihuollon toteuttamisen ja jätevesien asianmukaisen hoitamisen sekä edistää erityisesti haja-asutuksen talousjätevesien käsittelystä annetun hajajätevesiasetuksen 209/2011 toimeenpanoa. Pohjavesialueen suojele näin on selkeä vahvuus.

Sisäilmanlaadun tarkastuksia tehdään päiväkodeissa, kouluissa ja muissa yleisissä tiloissa. Useimmiten syy huonoon sisäilmanlaatuun on ilmanvaihdon puute ja/tai rakenteissa oleva kosteus, mikä on samalla uhka mutta myös käyttämätön mahdollisuus kohtuu kustannuksin parantaa käyttäjien kokemusta tilojen käytettävyydestä.

Taloyhtiöiden talouden uhkana on käyttöasteiden alhaisuus, mikä vaikuttaa kykyyn ylläpitää rakennusten kuntoa. Hyvä tekninen infra kuten laajakaista mahdollistaa kunnan muiden palvelujen käyttämisen kuten vapaa-ajanpalvelujen hyödyntämisen.

Vahvuutena Kivijärven kunnan omistamissa kiinteistöissä on se, että niistä suurin osa on jo varustettu omilla varavoimakoneilla, joten käyttöä voidaan jatkaa poikkeusoloissakin normaalisti. Vuodelle 2017 oli varattu määräraha Tainionmäen koulun ja kirjasto- ja liikuntatilan varavoimakoneiden hankintaan. Varavoimakoneet hankittiin 2017. Lisäksi kunnan vedenottamalla ja yksityisen omistamalla kaukolämpölaitoksella on omat varavoimakoneet.

Esteettömyyteen on kiinnitetty kunnan ja yksityisten omistamien kiinteistöjen osalta siten, että on kartoitettu kiinteistöjen toimivuus myös apuvälineitä käyttävien osalta. Havaituista puutteista on tehty listaus kiinteistöittäin ja korjaustoimia on jo aloitettu mm. kunnan kiinteistöissä. Kunnanvirastotalon yhteydessä olevaan Impulssi kuntosaliin on hankittu invahissi syksyllä 2018. Kivijärven kunnan kiinteistöjen esteettömyydestä vastaa tekninen osasto.

Kunnan kaavatiet ja kevyenliikenteen väylät ovat hyvässä kunnossa ja hyvin hoidettuja myös talvisin. Kunta on vuosittain kunnostanut ja päällystänyt muutaman kaavatien.

Hyvänä lisänä kunnan palvelutarjonnassa on ollut juuri valmistunut satamatori satama-alueineen. Tori on kuntalaisten ja matkailijoiden yhteinen kohtaustapaikka, jossa suurin osa kunnan juhla- ja markkinatilaisuuksista pidetään. Torialueella järjestetään vuosittain mm. Kukkomarkkinat ja useita laulu yms. tilaisuuksia. Lisäksi satama-alueella sijaitsee matonpesupaikka nykyaikaisine varusteineen. Matonpesupaikka on ollut mm. ikäihmisten keskuudessa hyvin kysytty ja käytetty palvelumahdollisuus.

Vahvuutena on koko organisaation kyvykkyyteen perustuva toimintatapa sidosryhmäyhteistyö mukaan lukien, mikä on mahdollistanut rakennushankkeiden toteuttamisen kustannustehokkaasti ja laadukkaasti. Heikkouden ja uhkan muodostaa kunnan osoitteiston keskeneräisyys ja virheellisyys, mikä voi aiheuttaa vaaratilanteita pelastus- ja sairaankuljetuspalvelujen saatavuuteen.

B) Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen uusi tilaratkaisu helpottaa varhaiskasvatuspalvelujen tuottamista ja suunnittelua pitemmällä aikavälillä. Suurin osa lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen. Kotona hoidettavista alle 3-vuotiaista lapsista kunta maksaa Kelan kautta kotihoidontukea ja jokaista syntyvää vauvaa muistetaan pienellä vauvarahalla, mikä on vahvuus. Viime valtuustokaudella uhkiksi nimettiin lapsimäärän väheneminen ja Nuppukummun peruskorjauskustannusten suuruus. Peruskorjauskustannuksilta vältyttiin ja hoitolasten määrä on pysynyt korkealla tasolla viimeiset vuodet.

Esi- ja perusopetus

"Kivijärven kaikki noin sata esi- ja perusopetuksen oppilasta käyvät Tainionmäen koulua. Koulun tilat remontoitiin täysin vuonna 2015 ja samalla koulun pihaan rakennettiin oppimisympäristöä tukeva lähiliikunta-alue. Fyysiset puitteet ovat erinomaiset, mikä on kunnan vahvuus ja mahdollistaa kunnan

markkinoinnin lapsiystävällisenä asuinpaikkana. Vahvuus ovat myös laatumittareiden käyttö. Tainionmäen koulussa on KiVa-koulu toimintamalli ja laadunarviointiohjelma. Molempiin liittyy vuosittainen tiedonkeruu. Kouluterveyskyselyyn Kivijärven 8 - 9 luokan oppilaat osallistuvat joka toinen vuosi. Lähivuosina huomiota täytyy kiinnittää henkilöstön osaamiseen, jotta tiloista ja tekniikasta saadaan paras mahdollinen hyöty. Hankitun varustelun vajaakäyttö on uhka. Heikkoutena on perheen aikuisten korkea työttömyysaste ja alhainen koulutustaso, jotka lisäävät oppilashuollon panosta, koska kodeissa ei kyetä tukemaan riittävästi oppimista". Näin todettiin valtuustokauden alkaessa.

Terve koulu on osaltaan houkutellut uusia perheitä Kivijärvelle ja oppilasmäärän väheneminen on pysähtynyt toistaiseksi. Hankkeita on edelleen, mutta ne on haluttu pitää kohtuudessa, sillä ne vievät resursseja, niihin ei aina ehditä paneutua riittävästi ja saatua avustusta joudutaan toisinaan palauttamaan. Tutor- ja kerhotoiminnan hankkeiden lisäksi osallistuttin lv. 2020-2021 Yrityskylä-hankkeeseen.

Opiskeluympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys oppilaan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Myös henkilöstö hyöttyy terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä ja hyvinvoivasta yhteisöstä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla oppilaitokset kolmen vuoden välein (terveydenhuoltolaki 1326/2010). Kunnasta ei ole ollut toimintamallia tarkastukselle, jossa kerrottaisiin tarkastuksen kohteista, suunnitelmasta tai suunnitellusta aikataulusta, joten sivistyslautakunta hyväksyi rehtorin valmisteleman koulua koskevan Terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin suunnitelman 5.2.2020 § 177.

Säännöllisen vuosittaisen tiedonkeruun lisäksi viime vuosina on tehty myös asiakastytyväiskyselyjä koulukuljetuksista.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjaston sijainti (vahvuus) keskellä kylää, keskeisellä paikalla koulun vieressä vahvistaa kirjastopalvelujen saatavuutta.

Alle 16-vuotiaiden osuus kuntalaisista on noin 10 %, silti he vastaavat noin kolmanneksesta kirjaston lainoista. Lapsissa ja nuorissa on ahkeria lukijoita, mutta myös niitä, jotka käyttävät kirjastoa vain luokkakäyntien yhteydessä. Kirjaston henkilökunnalla, mutta myös pienten lasten vanhemmilla ja opettajilla, on suuri rooli kirjastonkäytön opettamisessa. Lukemisen hyödyt ovat kiistattomia. Ellei lukemista ja kirjastomaailmaa koeta mielekkäänä, lapsiasiakas menetetään (uhka). Alaluokat käyvät säännöllisesti kirjastossa.

Kanava lasten ja nuorten kulttuuriharrastuksiin syntyy lähinnä koulun ja kirjaston kautta. Koska kirjaston palvelut suuntautuvat kaikille ikäryhmille ja niitä tuotetaan resurssien puitteissa, satutunteja ei ole pidetty ja lapsille suunnattuja tapahtumia on harvakseltaan (heikkouksia). Kirjastoyhteistyöllä (mahdollisuus) vahvistetaan kirjastotoiminnan kehittämistä ja monipuolistamista. Tällä hetkellä alueen kehittämiskirjastona toimii Tampereen kirjasto.

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Lapsille ja nuorille oli tarjolla runsaasti kerho- ja liikunta- ja retkitoimintaa kunnan ja eri toimijoiden yhdessä ja yksin järjestämänä. Vahvuutena oli hyvät toimitilat, osallistuminen toimintoihin ja myös ohjaajien löytyminen. Heikkoutena oli ikäluokkien pieni koko, joka rajoitti joidenkin harrastusryhmien perustamista. Heikkoutena oli myös syrjäkyliltä huonot kulkuyhteydet keskustaan. Taloudelliset resurssit rajoittivat muutenkin toimintaa. Uhkana on lasten ja nuorten lisääntynyt sosiaalisen median ja

sähköisten pelien käyttö, joka näkyi muun muassa liikunnan vähenemisenä. Mahdollisuutena on kolmannen sektorin panos sen toimintaa tukemalla. Koronavuosi vähensi kerhotoimintaa eikä retkiä voitu järjestää.

Sosiaali- ja terveystalvet

Tilastokeskuksen tilaston mukaan vuonna 2019 Kivijärven väestöstä oli 13 % alle 15 -vuotiaita. Saarikan alueen kaikista lastensuojeluilmoituksista Kivijärven osuus on alle prosentti (keskimäärin vuosittain alle 10 kpl).

Vuoden 2019 kolterveyskyselyssä terveydentilansa keskinkertaiseksi ja huonoksi Keski-Suomen koululaisista koki 19,8%. Kivijärvellä koululaisilla tämä kokemus oli jonkin verran yleisempää. Kuluneen 12 kuukaudenaikana omasta mielialastaan oli Keski-Suomessa huolissaan 31,5 % koululaisista. Kivijärvellä tämä oli jonkin verran yleisempää.

Ruokahuolto

Koululaisten ja päiväkotilasten ruokailun vahvuutena on Kouluruokasuositusten noudattaminen. Seitsemän viikon kiertävä ruokalista tarjoaa runsaasti vaihtelua. Listalla on lasten suosikkien lisäksi ruokia, joiden syömistä vasta opetellaan. Näin pyritään täyttämään kouluruokailun ravitsemukselliset ja kasvatukselliset tavoitteet.

Kivijärvellä hyvään koululounaaseen on panostettu. Ruoka valmistetaan pääosin kunnan keskuskeittiöllä Palvelukeskuksella. Mahdollisuuksien mukaan kouluruokaa valmistetaan myös koululla, tämä parantaa mm. lisäkkeiden laatua, kun tarjoilu tapahtuu heti kypsentämisen jälkeen kuljetusvaiheen lämpösäilytysajan jäädessä pois. Koulun salaatit pilkotaan koululla tarjoilupäivän aamuna, näin lapsilla on tuoreet ja hyvälaatuiset salaatit. Noin kerran viikossa koululla on näkkileivän sijaan tarjolla pehmeää leipää, hiivaleipä leivotaan useimmiten keskuskeittiöllä itse. Koulun remontin myötä koulun keittiön osittain uusiutunut kalustus avasi mahdollisuuden tarjota kouluruokailussa myös lämpimiä kasviksia, näiden menekki on yllättänyt iloisesti.

Tekninen osasto

Kunnalla on suorassa omistuksessa ja omistamissaan taloyhtiöissä vuokra-asuntoja, jotka soveltuvat lapsiperheille.

C) Nuoret ja nuoret aikuiset

Sivistystoimi

Kivijärveläiset nuoret siirtyvät toiseen asteen opintoihin lukioihin pääasiassa Karstulaan, mutta myös Perhoon, Kinnulaan ja Viitasaarelle on ollut menijöitä. Ammatilliselle puolelle lähtevät suuntaavat pääasiassa Viitasaarelle, Äänekoskelle tai Jyväskylään. Nuoret joutuvat osin muuttamaan jo toiselle asteelle siirtyessään kodin ulkopuolelle, mikä on heikkous. Niille nuorille, joille siirtyminen toiselle asteelle on haasteellista, on tarjolla seudullisesti järjestettyjä nuorisotakuulain mukaisia etsivän nuorisotyöntekijän palveluita, mikä mahdollistaa selviytymisen haasteellisessa elämäntilanteessa. Heikko joukkoliikennetilanne vaikuttaa valintoihin. Uuden haasteen tuo kunnan vastuu huolehtia "koulupudokkaista" 18 ikävuoteen saakka.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Nuorten jättäessä peruskoulun ja siirtyessä muualle opiskelemaan, on uhkana, että paikallisen kirjaston käyttö vähenee huomattavasti. Opiskeluaineiston hankinta kirjastosta on myös vähentynyt

aiempiin vuosiin/vuosikymmeniin verrattuna, samoin kirjaston tietokoneiden hyödyntäminen. Kirjaston vahvuutena ja mahdollisuutena on edelleen tietotekniikka. Nuoret ja nuoret aikuiset voivat käyttää kirjaston palveluja 24/7 ja erityisesti e-aineistoja (kirjat, lehdet).

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Liikuntapaikkojen käyttäjistä suuri osa on nuoria ja nuoria aikuisia. Heille on tarjolla myös runsaasti erilaista kerho- ja kilpailutoimintaa. Kerhotoimintaa järjestettiin yhteistyössä 4H-yhdistyksen kanssa. Vahvuutena on lisäksi riittävän suuri ja tarvittaessa riittävästi auki oleva nuorisotalo. Myös etsivä nuorisotyö tuotti hyvää tulosta. Heikkoutena on aktiivisimman nuorison muuttaminen opiskelemaan ja myöhemmin työn perässä isommille paikkakunnille. Uhkana on, että moniin toivottuihin harrastuksiin ei löydy riittävästi osallistujia. Esimerkiksi nuorten toivomuksesta ja heidän kunnan tuella itse rakentamansa paintball-rata on jäi pian vähälle käytölle. Nuorisovaltuuston järjestämiin tapahtumiinkaan ei löytynyt kovin hyvin osallistujia. Mahdollisuutena on nuorten kuuleminen heitä itseään koskevissa asioissa nuorisovaltuuston kautta. Nuorten kuuleminen nuorisovaltuuston ja Viisari ry:n hankkeiden kautta onnistui hyvin. Mahdollisuutena on myös yhteistyön kehittäminen Piispalan ja Kannonkosken nuorisotoimen kanssa.

Sosiaali- ja terveystalvelut

Valtakunnallisen työllisyyskatsauksen mukaa helmikuussa 2021 5 alle 25-vuotiaasta henkilöä oli työttömänä. Vuonna 2019 etsivän nuorisotyöntekijän tavoittamat nuoret (8) olivat iältään 16-26 vuotiaita. Nuoret ohjautuivat etsivään nuorisotyöhön kutsuntojen, sosiaali- ja terveystalveluiden, TE palveluiden tai nuoren suoran yhteydenoton kautta. Asiakkaina tullessa nuoret ovat olleet koulussa tai keskeyttämässä sitä, tutkinto on ollut suoritettuna tai ovat olleet työttömänä. 66,7 % asiakkuuksista kesti alle vuoden, 1 vuoden tai yli 16,7 % ja alle kuukauden 16,7 %.

D) Työikäiset

Koulutoimi

Koulun tilat mahdollistavat niiden käytön vapaa-ajantoimintaan, jota ovat esimerkiksi kansalaisopiston piirit ja erilaiset tapahtumat. Koulun pihalle rakennettu lähiliikuntapaikka mahdollistaa kaikenikäisten kuntalaisten terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämisen. Uudenaikainen ja monikäyttöinen koulurakennus on vahvuus kaikkien kuntalaisten harrastustoiminnan kannalta.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Ikäryhmistä työikäiset käyttävät suhteessa vähiten kunnan kirjasto- ja kulttuuripalveluja. Kirjasto on kahtena päivänä avoinna klo 17:ään ja yhtenä päivänä klo 19:ään. Toiveita aukiolojen laajentamisesta ei ole ilmennyt ja toisaalta työikäiset käyttävät kirjaston webbi-palveluja ikäryhmistä aktiivisimmin. Parhaimmillaan kulttuuritapahtuma tarjoaa virkistystä myös työikäisille. Työikäiset pääsevät helpoiten liikkumaan, joten he käyttävät myös muiden kuntien vastaavia palveluja. Työikäisiä toivotaan mukaan vapaaehtoistoimintaan, esimerkiksi kulttuuripalvelujen tuottamiseen.

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Ikäryhmistä työikäiset käyttävät vähiten vapaa-aikatoimen palveluita. Kiireisessä elämäntilanteessa olevilla työikäisillä on vähiten vapaa-aikaa, mutta he käyttävät kuitenkin kohtuullisen paljon liikuntapaikkoja, osallistuvat erilaisiin tapahtumiin ja kuntokampanjoihin. Jossakin määrin he osallistuvat myös vapaaehtoistyöhön toimintojen ja niiden vaatimien tilojen järjestämiseen. Erityisen aktiivista toiminta oli frisbeegolfin ympärillä. Rataa laajennettiin ja harrastajia sekä kilpailuja oli paljon. Alkuinnostuksen jälkeen kilpailutoiminta on kuitenkin hieman hiipunut.

Vahvuutena on kunnan kokoon nähden hyvät harrastusmahdollisuudet toimintojen, rakennetun infran, sekä luonnon puolesta. Heikkoutena on kuitenkin terveyden kannalta liian vähäinen liikunta. Työkäisiä kaivattaisiin enemmän erilaiseen vapaaehtoistoimintaan. Talviliikunnassa uhkana on lämpimät ja lyhyet talvet ja yhä yleisemmin heikko sitoutuminen pitkäjänteiseen harrastustoimintaan. Joukkuepelien omaehtoiset harrastajaryhmät vähenivät kertomuskaudella. Mahdollisuutena ovat uudet muotilajit ja harrastukset, joihin pitäisi vain löytää ohjaajat.

Sosiaali- ja terveystoimet

Kelan tilaston mukaan vuonna 2020 perustoimentulotukea sai 48 kotitaloutta. Kotitalouksista 77 % oli yksin asuvien/yhden hengen kotitalouksia. Helmikuussa 2021 yli 50 vuotiaita työttömiä oli 25. Samana ajankohtana pitkäaikaistyöttömiä oli 17. Mielensterveysyiden vuoksi sairaspäivärahaa saaneiden määrä 25-64 vuotiaissa on korkea.

Ruokahuolto

Työssäkävillä on mahdollisuus lounasruokailuun Järvenhelmen lounasruokalassa, mikä on vahvuus, koska tarjolla on pääateria työssä käyville.

Tekninen osasto

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu palvelut tuottaa Pohjoisen Keski-Suomen yhteinen ympäristötoimi. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimen yhteistoimintasopimuksen mukanaan tuomien eri osa-alueiden osaaminen tuo asiantuntijuutta tehtävien hoitamiseen. Maakuntauudistuksen myötä on uhkana palvelujen siirtyminen entistä kauemmaksi paikkakunnalta vastakohtana sille, että voimassa oleva järjestelmä pohjautuu alueelliseen ja paikalliseen asiantuntemukseen.

E) Ikäihmiset

Vanhuspalvelulain eli lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystoimista (980/2012) mukaan kunnissa on laadittava **suunnitelma** ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa painotetaan kotona asumista ja kuntouttavia toimenpiteitä. Kivijärvellä suunnitelma on laadittu yhteistyössä mm. Saarikan kanssa vuonna 2015. Kysely on uusittu 2017.

Ikääntyneen väen **hyvinvointikysely** on suoritettu v. 2015 ja 2017.

	2015	2017
Vastaajia	56	44
... joista naisia / miehiä	31 / 25	28 / 13
... iältään 65-74 v / 75-85 v / yli 85 vuotta	28 / 22 / 6	13 / 19 / 11
... joista avio- tai avoliitossa / yksin asuvia	36 / 20	14 / 25
Arjen palveluiden toimivuus		
... huonosti (1-3)	9	2
... hyvin (8-10)	21	14

Terveyspalvelut		
... huonosti (1-3)	24	0
... hyvin (7-10)	9	20
Lisää liikuntapalveluja toivoi	17	5
Ilon aiheita	terveys, ystävät, parisuhde	terveys, ystävät, uskonto
Huolen aiheita	kuntapalveluiden väh., terveys, arjesta selv.	terveys, kuntapalvelut, arki

Vastaajien määrä pieneni 12 henkilöllä. Kirjallisessa palautteessa 2017 kritiikki arjen palveluihin kohdistui kulkuyhteyksiin ja kaukana olevaan postiin. Toimintaa ja tapahtumia koettiin olevan riittävästi. Terveyspalveluiden koettiin parantuneen huomattavasti vuodesta 2015. Myös sosiaalipalveluihin oltiin tyytyväisiä. Liikuntapalveluihin liittyen toivottiin latuja itäpuolelle, ohjattua kuntokoulua ja liikuntapuistoa. Kehitysehdotuksina mainittiin korotetut suojatiet autoliikenteen hidastimiseksi. Omien huolten lisäksi kannettiin huolta kuntapalveluiden vähenemisestä.

Omaa hyvinvointia pyrittiin lisäämään seuraavasti:

- yrittää vain liikkua, asenne vaikuttaa
- hankkimalla kaupunkiasunnon
- liikunta / pitäisi jumpata ja liikkua enempi
- huolehtii omasta terveydestä
- osallistumalla yhteisiin tilaisuuksiin voinnin mukaan
- huolehtimalla omasta kunnosta ja terveydentilasta. Riittävä uni, terveellinen ruoka, liikunta
- pitämällä huolta puolisoista ja itsestäni
- kerhot, ystävät, mökkielämä
- ulkoilu, yhteisöllisyys, harrastukset, terveellinen ruokailu, riittävä uni, käsityöt ym. harrastukset
- hoitamalla ystävyssuhteita, matkailulla, liikunnalla, hyvällä terveellisellä ruoalla, retkeilemällä luonnossa, hyvillä harrastuksilla, innostumalla uusista asioista.
- liikkumalla, pitämällä yhteyttä lapsiin ja sukulaisiin sekä muihin ihmisiin.
- huolehtimalla omasta jaksamisesta ja selviytymisestä

Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Lasten, nuorten ja vanhusten kohtaamisia ja yhdessä tekemistä tulee aktiivisesti lisätä, sillä se mahdollistaa molempien ikäryhmien hyvinvoinnin lisääntymisen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto vastaa iäkkäiden lukemisharrastukseen aineistollaan ja palveluillaan. Kirjaston asiakkaista suuri on eläkeikäisiä, joiden harrastuksiin lukeminen kuuluu. He käyttävät myös kirjaston äänikirjoja ja isotekstistä kirjallisuutta näköongelmiensa vuoksi. Perinnepiiri ei enää kokoonnu ja eläkeläisjärjestöt ym. ryhmät eivät enää kokousta kirjaston tiloissa, vaan Kivijärvi-talolla.

Kirjaston esteettömyydessä on parantamisen varaa. Tilamuutosten jälkeen sisäänkäynti on suoraan parkkipaikalta. Sisäänkäyntiä helpottaa ovikello ja inva-luiska. Tällä hetkellä käytössä on vain yksi wc. Kohtuukustannuksin voitaisiin toteuttaa inva-wc, joka palvelisi myös henkilökuntaa.

Kulttuuritapahtumiin ikäihmiset osallistuvat kiittävästi. Ikäihmisten on helppo osallistua koululla tai Kivijärvi-talolla pidettäviin tapahtumiin. Tällä hetkellä ei ole taide- tai muita hankkeita hoitolaitoksissa asuville (viimeksi 2016).

Kulttuuritapahtumien tuottaminen on tänä päivänä pitkälti ikääntyneiden kontolla. Jaksamisen ja jatkuvuuden kannalta mukaan tarvittaisiin "uutta verta" (uhka, mahdollisuus).

Liikuntapalvelut

Ikäihmisistä suuri osa on erittäin aktiivisia osallistumaan ja pitämään huolta hyvinvoinnistaan. Vahvuutena on ikäihmisille suunnattujen toimintojen runsas määrä. Osallistuminen Voimaa vanhuuteen hankkeeseen vielä monipuolista kertomuskaudella toimintoja. Kävelyottelussa

Kannonkoskea vastaa ja pyöräilykampanjassa suuri osa osallistujista oli ikäihmisiä. Kansanhihdon harrastus sen sijaan vähentyi, johtuen osittain vähälumisista talvista. Heikkoutena on niiden kotona asuvien tavoittaminen, jotka eivät liiku, eivätkä osallistu sosiaaliseen toimintaan. Suurin heikkous oli työntekijäpula, joten asiassa ei juuri edistytty. Uhkana on kunnan ja elämänlaadun heikkeneminen ja mahdollisuutena vapaaehtoisen ystäv- ja vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen, mikäli toimintaan ei ole osoittanut lisää varoja. Vertaisohjaajille oli tarjolla koulutusta, mutta siihen osallistui vain yksi henkilö. Koronavuosi asetti lisää haasteita, kun ikääntyviä suositeltiin karanteeniin. Ikääntyvät tavoitettiin puhelimitse.

Ruokahuolto

Ikäihmisten ateriat valmistetaan Palvelukeskuksen keittiöllä pääosin saman listan mukaan kuin lasten ruoka. Koska lasten suosikkiruuat eivät aina ikäihmisille maistu, on listaa muokattu toiveita kuunnellen niin, että joinain päivinä ikäihmisille on eri ruoka kuin lapsille, mikä on pienen kokoluokan tuotantoyksikön joustavuuteen pohjautuva vahvuus.

Vajaaravitsemusriskistä ollaan keittiöllä tietoisia. Asumispalveluyksiköiden hoitajien kanssa tehdään joustavaa ja sujuvaa yhteistyötä. Keittiölle hankitaan toiveiden mukaan elintarvikkeita, joiden avulla henkilökohtaisia tarpeita voidaan täyttää ja ravitsemustilaa parantaa (vahvuus).

Lämpimät ateriat kuljetetaan ateriapalvelun asiakkaille kotiin arkipäivisin siten, että viikonlopun ruoat viedään perjantaisin. Ruoankuljettajan käynti on monelle ihmiselle tärkeä piristysruiske muutoin yksinäiseen päivään ja lisää ikäihmisten turvallisuutta (vahvuus).

Sosiaali- ja terveystalvet

31.12.2020 Kivijärven väestöstä 19,3 % (214) oli yli 75-vuotiaita. Kotona heistä asui 89,3 % ja kotihoidon palveluiden piirissä oli 13,6 %. Omaishoidontukea sai 6,1 % ja ympärivuorokautisen hoivan palveluita 10,7 %.

Hyvinvointitupa, päivätoiminta ja kotihoito ovat vahvuuksia, mitkä auttavat ikääntyvää tai ikääntynyttä kuntalaista selviytymään arjen haasteista. Palvelujen saatavuus omalla paikkakunnalla luo turvallisuuden tunnetta siitä, että apua on saatavilla tarvittaessa.

Vahvuutena on mahdollisuus asua palveluasumisessa omalla paikkakunnalla, siinä vaiheessa kun kotona asuminen ei ole enää mahdollista.

Tekninen osasto

Kaavatiet ja kevyenliikenteen väylät kunnan alueella ovat pääosin asfaltoituja ja hyväkuntoisia. Kaavateitä on asfaltoimatta yhteensä 1.15 km, joista suurin osa sijoittuu teollisuusalueelle. Kevyenliikenteen väylien kuntoa ja käyttökelpoisuutta tarkkaillaan päivittäin ja tarvittaessa korjauksiin, aurauksiin ja hiekoituksiin aletaan välittömästi. Kunta on kilpailuttanut kahden vuoden jaksoissa traktori- ja kaivurityöt. Valituksi tullut urakoitsija suorittaa lumenauraukset, hiekoitukset ym.

kunnossapitoon liittyvät tehtävät. Lisäksi yhden laitospöihien vastuualueeseen kuuluu kaavateiden ja kevyenliikenteen väylien kunnan tarkkailu. Näillä toimilla pystytään turvaamaan mm. ikäihmisten turvallinen liikkuminen kaava-alueen liikenneväylillä.

Energia-avustuksia ja kotona asumisen mahdollistamiseen liittyviä avustuksia myönnetään ARA:n kautta.

Poikkeusoloissa on Kivijärven kunnalla mahdollisuus majoittaa mm. vanhuksia tyhjillään oleviin Hoivarannan tiloihin, jotka sijaitsevat kunnan keskustaaajamassa Palvelukeskuksen tiloissa.

VALTUUSTOKAUDELLE 2017-2021 TEHTY HYVINVOINTISUUNNITELMA JA SEN TOTEUTUMINEN

ELINVOIMA

Tavoitteena oli, että 'kunnan talous on yhteydessä paikkakunnalla oleviin yrityksiin ja niiden luomiin työpaikkoihin sekä alueen vetovoimaisuuteen niin, että työntekijät muuttavat paikkakunnalle asumaan työpaikkojensa perässä. Tämän vuoksi kunnan elinkeinojen kehittäminen yhdessä alueellisen Kehittämisyhtiö Witaksen kanssa on tärkeää, jotta voidaan luoda alustoja uudelle yritystoiminnalle. Yhtä tärkeää on yrittäjyyskasvatus niin koulun kuin urheiluseuran kanssa. Lisääntyvät verotulot ja asukasta seuraavat valtionosuudet tasapainottavat kunnan talouden ja luovat tilaa hyvinvointityölle."

Toteutuminen: Kivijärven väkiluku on pysynyt ennallaan huolimatta ikärakenteen aiheuttamasta väestön poistumasta, jolloin paikkakunnalla on ollut pito- ja vetovoimaa. Yhteistyö Kehittämisyhtiö Witaksen kanssa on kiinteää. Kunnan talous on kohtuullisesti tasapainossa huolimatta suuresta laajakaistan kertapoistosta. Yrittäjyyskasvatuksen näkökulma on esillä niin peruskoulutuksessa kuin välillisesti myös urheiluseuratoiminnassa.

VARHAISKASVATUS

Tavoitteena oli, että huolehditaan varhaiskasvatuksen johtamis- ja henkilöstöressurssin riittävydestä ja toimitilojen remontoinnista.

Toteutuminen: Varhaiskasvatuksen tilakysymykset on ratkaistu ja varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöä yritetään rekrytoida lähes jatkuvasti.

ESI- JA PERUSOPETUS

Tavoitteena oli kehittää opetuksen laatua huolehtimalla henkilöstön täydennyskoulutuksesta ja ottamalla käyttöön uusia opetusmenetelmiä, jotka hankittu opusteknologia mahdollistaa. Ylläpidetään yhteisöllistä ja kodinomaista ilmapiiriä, mikä on pienessä koulussa mahdollisuus. Jatketaan seudullista verkostoitumista ja yhteistyötä.

Toteutuminen: Uutta opusteknologiaa ja -tapoja jouduttiin ottamaan käyttöön etäopetuksen vuoksi koronavuonna 2020 lähes kylmiltään, mutta taitoja on jatkossa mahdollista hyödyntää helpommin. Kuraattorin palkkaaminen ja palvelun myyminen Kyyjärvelle ja Kannonkoskelle on osoittautunut järkeväksi ratkaisuksi. Psykologipalveluita on ostettu Karstulasta. Koulun roolia osana kuntaa/yhteiskuntaa tulee kasvattaa.

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Tavoitteet: Huolehditaan, että kirjasto tarjoaa mahdollisuuksia tilana (saavutettavuus, esteettömyys, avoin verkko, tekniikka, omatoimisuus, monipuolinen käyttö, virikkeellinen ja viihtyisä miljö), sisältöinä (monipuolinen aineisto, osaaminen ja asiantuntijuus, sisältötuotanto, tiedottaminen) sekä julkisena palveluna (maksuttomuus, tasavertaisuus, yhteistyö, kansalaisuuden tuki). Huomioidaan uusi kirjastolaki, eri ikäryhmät ja jatketaan Keski-kirjastojen kanssa yhteistyötä. Omatoimikirjaston mahdollisuuksia ja laajemman lainauskokoelman tarvetta (esim. pelit, liikuntavälineet tms.) selvitetään. Resurssien niukkuudesta johtuen jatketaan yhteistyötä kulttuurituotannossa kolmannen sektorin, muiden kulttuuritoimijoiden ja naapurikuntien kanssa. Yhteistyö tarkoittaa toimintojen ja voimavarojen jakamista, osaamisen yhdistämistä, asiantuntija-apua sekä kulttuuritoiminnan koordinoitua.

Toteutuminen: Parantamisen varaa on kirjaston esteettömyydessä ja omatoimisuudessa. Omatoimikirjasto saadaan toimimaan viiveellä 2021. Kulttuurin puolella kiinnitettävä huomiota TEAViisarissa nouseviin asioihin kulttuuritoimen pienuudesta (resurssit) huolimatta.

VAPAA-AIKAPALVELUT (NUORISO JA LIIKUNTA)

Tavoitteet: Vapaa-aikatoiminnan kehittämisessä on avainasemassa yhteistyön kehittäminen ainakin kolmannen sektorin, yritysten, Saarikan, seurakunnan ja yksittäisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö tarkoittaa kumppanista riippuen toiminnan tukemista ja suunnittelua, osaamisen yhdistämistä, sekä joissakin tapauksissa kustannusten jakamista.

Nuorisoneuvoston toimintaedellytyksiä lisätään ja sitä kannustetaan entistä aktiivisempaan toimintaan sekä nuorten kuulemiseen. Yhteisiin toimintoihin osallistumattomien ikäihmisten liikuntaharrastusta pyritään lisäämään muun muassa vertaisohjaajien ja ystävätoiminnan avulla aikaisemmin toteutettujen KKI-hankkeiden malleja hyödyntäen. Tavoitena on, että lapset liikkuisivat OKM:n ja aikuiset, sekä ikäihmiset UKK-instituutin terveystuotantapiirakoiden suositusten mukaisella tavalla.

Liikuntapaikkoja kunnostetaan tarpeen mukaan. Viimeksi on kunnostettu liikuntasalin ja vanhan kuntosalin lattia sekä jääkiekkokaukalon pohja. Uutta kuntosalia laajennetaan. Pienlaskettelurintta ja hiihtolatua varten hankitaan mahdollisesti lumetusjärjestelmä Viisarin EU-hankkeella.

Toteutuminen:

Yhteistyötä jatkettiin ja kehitettiin suunnitellulla tavalla muiden, paitsi seurakunnan kanssa. Seurakunnassa pääasiallisena yhteistyökumppanina oli kasvatusvastuuryhmä, jolla ei ollut toimintaa 2018 jälkeen. Kolmannen sektorin tärkeimpinä yhteistyökumppaneina olivat Kivekkäät, 4H-yhdistys, Vesaiset ja jossakin määrin eläkeläisjärjestöt. Muutamissa tapahtumissa oli mukana myös muita kolmannen sektorin toimijoita. Voimaa vanhuuteen-hankkeeseen osallistuttiin yhdessä Saarikan ja yksittäisten toimijoiden kanssa. Yritysyhteistyötä kehitettiin Hannunkiven lomalyän kanssa (sankohiipiminen ja Hanunkivi.-juoksu). Lomakylä osallistui myös tapahtumien kustannuksiin.

Ikäihmisten vertaisohjaajatoiminta lisääntyi, mutta ei aivan toivotulla tavalla. Terveystuotantasuositusten toteutuminen yhteisiin toimintoihin osallistumattomien osalta on vaikeasti mitattavissa.

Nuorisovaltuusto (ent. nuorisoneuvosto) toimi erittäin aktiivisesti tuoden sekä nuorten ääntä kuuluviin, että järjestämällä nuorisotoimintaa. Nuorisovaltuusto aktiivisuuden osoituksena on muun muassa aloitteen tekeminen Kirsikkapuiston rakentamisesta, sekä osallistumisesta sen suunnitteluun. Kivijärven nuorisovaltuusto palkittiin vuoden 2019 nuorisovaltuustona Keski-Suomessa. Valtuusto sai myös puhe- ja läsnäolo-oikeuden kunnanvaltuuston ja sivistyslautakunnan kokouksiin.

Urheilukentän keihäänheitto- ja pituushyppypaikka saivat Novotan-pinnoitteen 2019.

Pienlaskettelurinteen ja hiihtoladun lumitykkiä varten Viirsari ry ei myöntänyt avustusta, joten hanke peruuntui.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Tavoite: Kunnan eri sektorit, seurakunta, kolmannen sektorin toimijat ja Saarikka toimivat yhteistyössä lisäämällä kuntalaisten vastuuta omasta hyvinvoinnista sekä vaikuttamalla ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeeseen.

Toteutuminen: Eri toimijoista koostuva kumppanuuspöytä on ollut tärkeä yhteistyöfoorumi. Yhteistyössä eri toimijat ovat järjestäneet erilaisia tapahtumia, joissa on jaettu tietoa hyvinvoinnista ja terveydestä sekä siihen vaikuttamisesta.

Tavoite: Lapsia ja perheitä koskettavana ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä on lapset puheeksi-toimintamallin vakiinnuttaminen varhaiskasvatukseen, kouluun ja aikuisten sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lisäksi kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin ja koulupsykologin palvelujen saatavuus turvataan. Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneiden terveystarkastuksilla pyritään varhaisessa vaiheessa pääsemään kiinni hyvinvointia ja terveyttä uhkaaviin ja heikentäviin asioihin.

Toteutuminen: Lapset puheeksi toimintamalliin on kunta ja Saarikka yhteistyössä kouluttanut henkilöstön. Toimintamalli on pikku hiljaa juurtunut toimintatavaksi, mutta vaatii koko ajan huolehtimista siitä, että sitä muistetaan käyttää. Kouluterveydenhoitajan palvelut on ollut saatavilla.

Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneiden tarkastukset?

Tavoite: Työttömien terveystarkastuksia tekemällä pyritään varhaisessa vaiheessa pääsemään kiinni hyvinvointia ja terveyttä uhkaaviin ja heikentäviin asioihin.

Toteutuminen: Saarikan toimesta on tarvittaessa toteutettu terveystarkastuksia.

Tavoite: Ikälain mukaisina hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävänä hyvänä käytäntönä tarjotaan vuosittain 65-vuotta täyttäneille terveystarkastukset. Lisäksi kunnan ikääntyvälle väestölle tarjotaan edelleen hyvinvointia edistävänä matalan kynnyksen palveluna hyvinvointitupatoimintaa. Hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä jatketaan yksin asuville 75-vuotiaille.

Toteutuminen: Hyvinvointitupatoiminta on toteutunut. Terveystarkastuksia on tehty 65- vuotiaille ja kotikäyntejä 75- vuotiaille.

RUOKAHUOLTO

Tavoite: Järvenhelmen aukioloaikoja tulee miettiä sen mukaan, mikä on palvelun merkitys kuntalaisille. Keittiöllä on käytössä ruokatuotanto-ohjelma, joka mahdollistaa tulevaisuudessa esim. ravintoarvotietojen kertomisen asiakkaille. Koulun keittiö sekä Rauhanyhdistyksen ja seurakuntatalon keittiöt toimivat varakeittiönä. Keskuskeittiö on remontoitu kesällä 2017.

Toteutuminen: Järvenhelmen ruokala on ollut auki kuntalaisille arkipäivisin. Työvuorolistoja ja aukioloaikoja on muutettu siten, että viikonlopun työvuoroista on päästy eroon keväällä 2020, jonka jälkeen ateriat Saarikan yksiköihin ja kotipalveöluasiakkaille on kuljetettu arkipäivisin. Viikonlopun ruoka-annokset valmistetaan ja kuljetetaan perjantaisin. Kivijärven kunta haki vuonna 2020 paikkakunnalle kokonaisvaltaista yrittäjää tuottamaan paikkakunnan ruokapalveluita, mukaan lukien kunnan ateriapalvelut. Hakemus ei tuottanut tulosta, mutta tällä hetkellä yksityinen yrittäjä tuottaa ateriapalveluita vanhassa OP:n kiinteistössä.

TEKNISET PALVELUT

Tavoite: Kivijärven kunta on perustanut sisäilmatyöryhmän viimeksi Tainionmäen koulun peruskorjausta varten. Sisäilmaryhmää pidetään yllä ja päivitetään tarpeen mukaan. Näin ollen pystytään reagoimaan nopeasti muuttuviin ja yllättäviin tilanteisiin. Asuntojen terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia tehdään pääsääntöisesti asukkaan pyynnöstä, jos hänellä on perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan terveyshaittaa. Vuosittain tehdään noin kaksi asunnontarkastusta. Lisäksi kunnan ja kunnan omistamien taloyhtiöiden osalta tehdään aika-ajoin katselmukset vikojen ja virheiden kartoittamiseksi. Kunnan osoitteisto tulee saattaa ajantasaiseksi palvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Toteutuminen: Sisäilmatyöryhmä on kokoontunut vuosina 2018 ja 2019 Päiväkotit Nuppukummun tiloissa ilmenneiden sisäilmaongelmien vuoksi. Päivähoitotoiminta oli väistötiloissa 2018 - 2020 ajan Palvelukeskuksen tiloissa. Päivähoitotoiminta aloitti toiminnan uudistetuissa tiloissa Kirjasto/Liikuntatila rakennuksessa toukokuussa 2020. Toimintamalli sisäilmaongelmien käsittelystä on päivitetty syksyllä 2020. Toimintamalli oli käsiteltävänä YT-toimikunnassa.

VALTUUSTOKAUDELLE ASETETUT PAINOPISTEET

1. Asiakaslähtöisyys

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutuminen
Matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja lisätään ja käyttöä monipuolistetaan	Hyvinvointipalvelujen palveluvalikoiman laajentaminen kohtaamispaikoissa (Saarikka, kunta, järjestöt, palveluntarjoajat)	Saarikka, kunta	Kohtaamispaikkojen ja palveluvalikoiman lukumäärä, kävijämäärät, asiakaspalaute	Meidän tupa Kirsikkapuisto Kivijärvi-talo
	Hyvinvointitupatoiminnan jatkaminen			Kyllä
Vapaa-ajan palvelut	Tilojen parempi hyödyntäminen	Osastot	Tilojen käyttöaste	Kyllä ennen koronaa
	Nuorisotalo myös aikuisten käytössä	Vapaa-aikatoimi	Nuorisotalon käyttöpäiväkirja	Kyllä
	Kirjaston oheistoiminta (näyttelyt, ryhmävierailut, kokoustila)	Kirjasto	Kävijämäärät	Osa tiloista varhaiskasvatukselle
Hyvinvointipalvelujen tarjonta vastaa kysyntää				
Sosiaali- ja terveystoimi	Terveyspalvelut, lääkärin saatavuus 3 krt/vko ja terveyden-/sairaanhoitajan palveluiden saatavuus (Saarikan ylilääkäri, palveluvastaava)	Saarikka		Saatavuus 2 krt/vko ja sairaanhoitaja 3 päivänä vkoissa

	Kouluterveydenhoitajan, lääkärin, koulukuraattorin ja -psykologin vastaanotolle pääsee tarvittaessa (Saarikka, kunta)	Saarikka, kunta Nalle-ryhmä (lasten ja nuorten moniammatillinen palveluverkosto)	Kouluterveyskysely, tulosten seuraaminen Arviointi tehdyistä toimenpiteistä ryhmän palaverissa 2 krt/vuosi	Kyllä, moniammatillinen palveluverkosto ei ole kokoontunut
Vapaa-ajanpalvelut	Nuorille suunnattujen palveluiden kehittäminen (rehtori)			Perusopetukseen keskittyminen
	Kysyntää vastaavat kirjasto- ja kulttuuripalvelut (kirjasto ja kulttuuritoimi)	Kirjasto- ja kulttuuritoimi	Tilastot, asiakaspalaute	Käyttö vähentynyt
	Kysyntää vastaavat nuoriso- ja liikuntapalvelut (vapaa-aikatoimi)	Vapaa-aikatoimi	Asiakaspalaute	Kyllä (kysely tehty)
Tiedon välittäminen				
Neuvonta ja tiedottaminen	Neuvonta ja tiedottaminen seudullisista ja kunnan palveluista (kunnan osastot, Saarikka)	Kunta, osastot Saarikka	Asiakaspalaute, palveluiden käyttäjien määrät, palveluun ohjaavien työntekijöiden tietoisuus saatavilla olevista palveluista	Kotisivut, infopisteet, palveluneuvot, organisaatio
Esitteet	Ajantasaiset, asiakaslähtöiset palveluesitteet	Saarikka		Toteutunut
	Ikäntyvän väen palveluopas (Saarikka)	Kunta, osastot		Toteutunut
Kuntatiedote	Kuntatiedote, noin 6 kpl/v			Harventuneet ilmentymiskerrat
Kotisivut	Ajantasaiset, vuorovaikutteiset kotisivut (päivittäjät)		Päivitetyt kotisivut	kyllä, osittain
Sähköiset palvelut	Laajakaistaverkko, Kapa-palvelut		Yhteispalvelupisteen käyttäjämäärä	Palvelut tarjotaan
	Seudun aktiivisuus valtionhallinnon suuntaan (ICT-yhteydet, palvelupist.)	Yhdessä ei olla yksin -hanke		Hanke päätynyt

	Sosiaalinen media (kirjaston fb-sivut, Kivijärvi-ryhmä fb:ssa)		Kivijärvi-ryhmän seuraaminen fb:ssä, tiedottaminen ja kommentointi tarvittaessa	Kyllä
	Ikäihmisten tietoteknisten taitojen kehittäminen (sivistysosasto)			Kyllä

2. Kuntalaisten mahdollisuudet vaikuttaa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutuminen
Osallistuminen oman hyvinvoinnin kehittämistyöhön	Kyselyt, infotilaisuudet, kuntalaisillat, kyläillat, yritysten asiakaskuuntelut, demokraatiailat	Kunta, Saarikka, Witas, järjestöt	Toteutetut kyselyt ja vastaajien määrä, tilaisuudet/vuosi ja osallistujamäärät, toteutuneet toimenpide-ehdotukset	Suoritettu tarpeen mukaan, palautekanavat
	Säännölliset hyvinvointikyselyt yli 65-vuotiaille kivijärveläisille valtuustokausittain (Saarikka)			Toteutunut
	Vanhusneuvoston rooli ikääntyneiden asioiden ajamisessa (vanhusneuvosto)	Vanhusneuvosto	Toiminnan määrä, kannanotot, aloitteet	Kyllä. Penkit, hoitajamitoitus
	Nuorisovaltuuston rooli nuorten asioiden ajamisessa	Nuorisovaltuusto, vapaa-aikatoimi	Kyselyt, saavutetut tulokset	Kyllä. Kirsikkapuisto
Aloite- ja palautekanavat	Aloitelaatikat (jokainen toimintayksikkö)	Kunnan henkilöstö	Määrä	Kunnanvirastolla
- monipuolisuus	Aloitteet ja palaute kotisivujen kautta		Määrä	Palautekanava
- vaikuttavuus	Sähköiset kannanotot (aloite.fi, otakantaa.fi)			Sähköiset kanavat
	Aloitteiden käsittelyn riipeys ja toimenpiteet		Vaikuttavuus ja toteutuneet toimenpiteet	Suoritettujen toimenpiteet

3. Ennaltaehkäisevät palvelut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutuminen
Virikkeellinen elämä - osallistuminen ja toiminta	Riittävät ja monipuoliset toiminta- ja harrastemahdollisuudet (sivistysosasto)	Kunta, seurakunta, kylät, yhdistykset, vapaaehtoiset toimijat	Osallistujamäärät (laskettu tai arvioitu), asiakaspalaute	Kyllä
	Liikuntapaikkojen hyvä kunnossapito (sivistys- ja tekninen osasto)	Kunta, vapaa-aikatoimi ja urheiluseura	Asiakaspalaute	Kyllä
	Kirjastopalvelut (kirjasto)	Kunta, kirjasto	Lainaus-, käynti- ja asiakasmäärät, oheistoiminta	Trendi laskeva, koronan vaikutus 2020
	Yhteydenpito	Yhdistykset, yksityiset; ystävätoiminta		Toteutuu
	Asiointiliikenne			Päättynyt 5/2020
Auttaminen elämän ongelmatilanteissa	Etsivä nuorisotyö	Kunta, ostopalvelu	Tilastot, tapahtumat	Kyllä
-nuoret	Lapset puheeksi -toimintamallin käyttäminen varhaiskasvatuksessa, koulussa ja sosiaali- ja terveydenhuollossa	Henkilökunta, varhaiskasvatus, koulu ja Saarikka	LP-keskustelujen määrä, lastensuojeluilmoitusten muuttuminen neuvonpitypyynnöiksi, lastensuojelun asiakasmäärät ja kustannusten muutokset	Henkilöstö on koulutettu toimintamalliin. Lapset puheeksi keskustelu ja käydään. Neuvonpitoja tulisi pyrkiä lisäämään.
Terveysliikunta - lisääminen	Kampanjat, tapahtumat, harrastusmahdollisuudet, vertaisohjaajien kouluttaminen, terveystiedottaminen	Kunta, sivistystoimi, vanhusneuvosto, Saarikka, Yhdistykset, vertaisohj.	Kirjatut suoritukset, osallistujamäärät	Kyllä

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutuminen
Ruokailu	Valmistetaan kotiruokatyypistä ruokaa kunnan omassa keittiössä (ruokahuolto)	Kunta, ruokahuolto		Toteutuu
- ruokahuollon riittävät palvelut	Käytetään mahdollisimman paljon kotimaisia raaka-aineita ja lähiruokaa (ruokahuolto)	"	Palaute palvelujen käyttäjiltä	Toteutuu
- jokainen koululainen nauttii lounaan joka päivä	Ruoan kotiinkuljetus (tekninen osasto)	"	Kouluruokadiplomin hakeminen	Ilman diplomiakin hyvä ruokailuaste
- ruokahuollon palautejärjestelmä	Koululaisille suositusten mukainen ruoka, kuunnellaan toiveita (ruokahuolto)	"	Oiva-raportti (elintarvikevalvonta)	Palautetta otetaan vastaan eri tahoilta
Asuminen kotona				
- ikäihmisten kotona asumisen mahdollistaminen mahdollisimman pitkään	Hehkot eli hyvinvointia edistävät kotikäynnit 75-vuotiaille yksinasujille (Saarikka)	Saarikka	Yli 75-vuotiaiden kotona-asuvien osuus ikäryhmästä	31.12.2020 89,3 % asui kotona.
	Kulkuyhteyksien mahdollistaminen, asiointiliikenne tmv. (kunta)	Kunta, palveluntarjoajat		Päättynyt
	Lämpimän ruoan kotiinkuljetus joka päivä, myös sivukylille (kunta)	"		Toteutuu, vkonloppuruokat perjantaina
Esteettömyys				
- kotona ja ympäristössä	Mahdollisten apuvälineiden tehokas saanti ja asennus	Ilkääntyneet, omaiset, Saarikka, palveluntarjoajat	Liukastuneiden lukumäärä, asiakaspalaute	Apuvälinejako toimii
	Istumapaikkoja ympäristöön			Toteutunut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutuminen
- edistetään terveyttä hyvinvointi- ja terveystarkastuksilla	65-vuotiaiden, omaishoitajien, työttömien ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden tarkastukset (Saarikka)	Saarikka; varhaisen tuen henkilöstö ja terveydenhoitajat	Tarkastusten perusteella eteenpäin ohjaukset, osallistuneiden oma kokemus tarkastuksen ja sen jälkeisten toimenpiteiden vaikutuksesta omaan hyvinvointiin ja terveyteen	65-vuotiaiden terveystarkastukset on toteutettu. Työttömien terveystarkastuksia on toteutettu. Tarvittaessa on ohjattu jatkotutkimuksiin ja eri palveluihin.
Kunnan osoitteiston ajantasaiseksi saattaminen	Osoitteiston ajantasaistaminen	Kunta, tekninen osasto	Osoitteiston ajantasaisuus	Parantamisen varaa

4. Kuntalaisten vastuu omasta hyvinvoinnista

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutuminen
Yhteisöllisyys ja osallisuus	Kampanjat, haasteet, kimppaliikunta, kulttuuritapahtumat, retket, vertaisryhmätoiminta	Kuntalaiset itse. Lisäksi kunta, seurakunta, kylät, yhdistykset, yritykset, yksityiset toimijat	Tilaisuuksien ja toimintamallien määrä Osallistujamäärät yhteisissä talkoissa/tapaamisissa	Ennen koronaa kyllä
- luodaan mahdollisuuksia	Talkoohengen herättäminen			
- rohkaistaan osallistumaan	Osallistujille pieniä "houkuttimia"	Kuntalaiset itse.		Kyllä

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutus
Tietoisuus hyvinvoinnista - annetaan tietoa	Tiedottaminen monipuolisesti ja tehokkaasti	Lisäksi kunta, seurakunta, kylät, yhdistykset, yritykset, yksityiset toimijat	Tiedottamisen määrä, monipuolisuus, kohderyhmittäin	Kotisivut, kunnan materiaali ja kopisteet
- kuntalainen sisäistää merkityksen	Tutkimustiedon hyödyntäminen		Lehtiartikkeleiden määrä, luentotilaisuudet	Ilonpäivätilaisuuksien luennot
	Hyvinvointi-/terveystupien palvelujen kehittäminen ja aktiivinen markkinointi		Käyttäjämäärät	Toteutunut
	Elinikäisen oppimisen arvostaminen			Tietokonekurssit ikääntyneille

5. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuus palvelutuotannossa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutus
Hyvä yhteistyö				
- palvelutuotanto	Erialaisten palvelujen, vapaaajan ja viriketoiminnan järjestäminen yhdistysten kanssa	Kunta, vapaa-aikatoimi ja yhdistykset sekä palveluntuottajat	Palvelujen ja tapahtumien määrä Järjestöjen määrä	Kyllä
- viriketoiminta	Ohjaaja-/vetäjätuen kehittäminen		Toteutuneet ohjaajakoulutukset	Kyllä
- uudenlainen yhteistyö	Avustukset, toimintatilat, asiantuntija-apu		Uudet yhteistyömallit	
	Hankeistus	Viisari	Saatu ulkopuolinen rahoitus	Kyllä
Yrittäjyys				
- kannustaminen	Toimintaedellytyksiä uusille yrityksille	Kunnat, Witas		Kuntainfra
	Yrittäjyyden edistäminen yrittäjien rakentamalla yhteistoimintamallilla	Yrittäjät	Kohtaamispaikat, palveluvalikoima	Toteutunut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteutus
- yrittäjämönteisen ilmapiirin luominen	Yrittäjien kuuleminen ja yritysvierailut (viranhaltijat ja luottamushenkilöt)	Kunta, yrittäjät	Kävijämäärät, asiakaspalaute	Hankkeiden yhteydessä
	Toimitilojen riittävyden turvaaminen	Kunta	Tilojen käyttöaste	Tiloja on riittävästi
- lisää yrittäjä/asukkaita	Maahankinnat, kaavoitus, kuntakohtaiset edut, toimiva infrastruktuuri, hyvät tietoliikenneyhteydet	Kunta		Laajakaista, Kirsikkapuisto
- avustaminen	Mentor-apu alkaville yrityksille	Yrittäjät		Maakunnallinen yrityskummitoiminta
- yrittäjyyden eri näkökulmista	Vahvuuksien kehittäminen mm. matkailulle, tasokkaiden palveluiden tarjoaminen seudulle, kuntalaisille, lomailijoille ja matkailijoille	Kunta, yrittäjät		Nilaitta, matkaparkki
- yrittäjyyteen opettaminen	Koulun ja urheiluseuran yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatushanke YES	Koulu, Kivekkäät, hankkeet	Koulun hankkeet, urheiluseuran valmennustoiminta	Koulun yrityskylähanke

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

1. Hyvinvoinnille ja terveydelle asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet (poikkeuksena koronavuosi)
2. TEAviisarin (= terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä) hyödyntäminen
3. Elinvoimatyö tiimalasimallilla

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

1. YRITTELIÄISYYS JA YHTEISÖLLISYYS

1.1 Kuntalaisten vastuu omasta hyvinvoinnista

Kuntalaisten omaa vastuuta elämästä lisätään rohkaisemalla osallistumaan liikunta- ja muihin tapahtumiin. Lisätään tietoisuutta hyvinvoinnin lisäämisestä. Tarjotaan asiantuntijoita tukemaan ja tarjoamaan tarpeellisia palveluja oman elämän hallintaan. Kivijärvi-talo tarjoaa mahdollisuuden verkottumiseen.

1.2 Omatoimisuus ja luovien alojen elävöittäminen

Yrittäjyyskulttuuri sallii niin menestyksen kuin epäonnistumisen. Yrittäjydessä hyödynnetään kehittämissyhtiön palveluja hallitun yrittäjäpolun käymiseksi. Kunta luo edellytyksiä paikkakunnan myönteisen yrittäjyysilmapiirin kokemiseksi. Luodaan omatoimisuuteen pohjautuva maailmankuva jo nuoruudesta lähtien. Kuntastrategian motto *Usko parempaan huomiseen* viestii toiveikkaasta tulevaisuudesta ja uskosta mahdolliseen.

Kannustetaan yksilöä kehittymään sellaiseksi kuin kukin on. Kulttuuritoiminnan eri muodot luovat paikkakuntaa profiloivan paikallisilmeen.

2. DEMOKRATIAN JA OIKEUSVALTIOPERIAATTEEN KUNNIOITTAMINEN

2.1 Kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on hyvät edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Vaikutusmahdollisuuksilla vahvistetaan kuntien välitöntä demokratiaa eli kuntalaisten suoraa osallistumista. Hyödynnetään kunnan vaikuttamistoimielimiä (*nuoriso-, vammais- ja vanhusneuvosto*) päätännässä.

3. JATKUVA PARANTAMINEN

3.1 Asiakslähtöisyys

Asiakslähtöisyydellä tarkoitetaan palveluiden saatavuutta ja sitä, miten tarjonta vastaa kuntalaisten kysyntää. Palvelukulttuuri muuttuu kohti henkilökohtaisemmiksi muotoiltuja palveluja, joiden suunnitteluun ja kehittämiseen asiakkaita otetaan aktiivisesti mukaan. Asiakslähtöisyys on mm. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja helppoa tiedon saantia, ystävällistä palvelua, jossa asiakkaan aktiivisuutta ja omavastuuta kunnioitetaan.

3.2 Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuus palvelutuotannossa

Asioita tehdään ja palveluja tuotetaan yhteistyössä, jolloin molemmat osapuolet hyötyvät. Yhteistyö sitouttaa ja auttaa resurssipulaan.

3.3 Ennaltaehkäisevät palvelut kohderyhmille

Ennaltaehkäisevät palvelut ovat yleisiä palveluita tai varhaisen tuen toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään tehostetumpien ja kalliimpien palveluiden tarvetta. Palveluilla tuetaan hyvinvointia ja mielekästä elämää.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Päivitä, lisää linkit!

Kivijärven talous- ja toimintasuunnitelma 2020?

Muut ohjelmat ja suunnitelmat

1. [Keski-Suomen hyvinvointistrategia 2020](#)
2. [Keski-Suomen maakunnan turvallisuussuunnitelma 2021-2023](#)
3. [Keski-Suomen strategia 2040](#)
4. [Keski-Suomen sairaanhoitopiirin strategia 2015-2020](#)
5. [Kivijärven kuntastrategia](#)
6. [Kivijärven hyvinvointikertomus 2013-2016](#)
7. [Kivijärven kunnan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2019](#)
8. [Kivijärven kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma 2015 \(ei päivitetty\)](#)
9. [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Saarikan alueella 2013-2016 ja liite 1 & liite 2 \(ei päivitetty\)](#)
10. [Saarikan alueen kuntien kotouttamisohjelma](#)
11. [Saarikan alueen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma ja toimintasuunnitelma 2016-](#)
12. [Saarjärven-Viitasaaren seutukunnan hyvinvointipalvelustrategia 2020](#)
13. [Suomen vammaispoliittinen ohjelma vuosiksi 2010-2015](#)

6 Hyvinvointisuunnitelma

SUUNNITELMAN TEKSTIOSA

ELINVOIMA LUO POHJAN HYVINVOINNILLE

Kunnan elinvoimaa kuvaa tiimalasimalli, jossa elinvoima syntyy kunnan kyvystä tuottaa rikastetta tiimalasinsa yläosaan. Uutta rikastetta syntyy myönteisen kierteen kolmioporanterällä, joka rakentuu demokratian eri rajapinnoista (*edustuksellinen, henkilöstö- ja välitön eli asiakasdemokratia*). Energia rikasteen louhintaan generoituu jatkuvaan parantamiseen motivoituneesta elinvoimatyöstä (*kuntainfran kehittäminen, oppilaitosten osaamisen uusintaminen ja kehitysyhtiöiden yritystoiminnan dynaaminen kehittäminen*). Tiimalasin alaosa tyhjentyy organisaation kyvyllä hylätä hyödyttömät käytänteet unohtaen samalla virheensä opittuaan ensin erheistään.

VARHAISKASVATUS

Huolehditaan varhaiskasvatuksen johtamis- ja henkilöstöressurssin riittävydestä. Panostetaan varhaiskasvatuksen laatuun.

ESI- JA PERUSOPETUS

Valtuustokauden 2021-2024 tavoitteena on oppilaiden tietotekniikan taitojen kehittäminen opetuksessa ja arjessa. Vaatimuksiin ja tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan riittävä määrä tietoteknisiä laitteita ja niiden uusimista (laitteisto ajantasalla).

Tavoitteena on myös oppilaiden ja perheiden osallistaminen koulun toimintaan sekä koko kunnan

henkilöstön ja luottamushenkilöstön yhteistyön parantaminen.

KIRJASTOPALVELUT

Huolehditään, että kirjasto tarjoaa mahdollisuuksia tilana (saavutettavuus, esteettömyys, avoin verkko, tekniikka, virikkeellinen ja viihtyisä miljöö), sisältöinä (monipuolinen aineisto, osaaminen ja asiantuntijuus, tiedottaminen) sekä julkisena palveluna (maksuttomuus, tasavertaisuus, yhteistyö, kansalaisuuden tuki). Omatoimikirjasto otetaan käyttöön.

osallisuus:

Kirjastoa tai muita kunnan tiloja tarjotaan myös kansalaistoimintaa varten maksuttomasti.

KULTTUURIPALVELUT

Kulttuuritoimintoja järjestetään määrärahojen puitteissa. Järjestöjä ja työryhmiä tuetaan kulttuuritapahtuman järjestämisessä 100 e/vuosi (edellytykset: kaikille avoin kulttuuritapahtuma, josta julkisesti tiedotettu). Kulttuuriasiat käsitellään Kulttuuri kunnan toiminnassa -tiedonkeruun (osana THL:n TEAvisaria) mukaisesti seuraavasti:

sitoutuminen:

Valtuustokauden aikana lautakunnassa ja johtoryhmässä käsitellään laki kuntien kulttuuritoiminnasta sekä viimeisimmät julkaisut peruspalvelujen saatavuuden arvioinnista, suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sekä TEAvisarin kulttuuritiedonkeruun tulokset. Hyvinvointia ja terveyttä edistävää kulttuuritoimintaa käsitellään myös poikkihallinnollisesti että seutu- ja maakunnallisesti. Kuntastrategiaan, hyvinvointikertomukseen sisällytetään kulttuuripalvelut ja -toiminta ja tarvittaessa tehdään kulttuurihyvinvointisuunnitelma. Talousarviossa määritellään tavoitteet ja resurssit lasten ja nuorten, työikäisten, ikääntyneiden ja erityisryhmien kulttuuritoiminnalle.

seuranta ja arviointi:

Valtuustokauden aikana arvioidaan kulttuuripalveluiden saavutettavuutta sekä seurataan, raportoidaan virallisesti ja arvioidaan - mahdollisesti käsitellään myös kunnan johtoryhmässä ja sivistyslautakunnassa - kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrää, tyytyväisyyttä ja taiteen perusopetukseen osallistuvien suhteellista osuutta alle 18-vuotiaista.

voimavarat:

Huomioidaan eri ikäryhmät kulttuuritarjonnassa (lasten harrastuspassi, yläkoululaisten kulttuurikortti, kulttuurivierailut yli 65-vuotiaille ja sos-terveysyksiköihin).

osallisuus:

Pohditaan yhteistyötä, esim. kulttuurifoorumin tarpeellisuutta. Kulttuuritoimintaa kehitetään yhdessä (esim. asiakaskyselyt, kuntalaisraati, verkko-osallistuminen, kulttuurisuunnittelu)

yleistä:

Kuntalaisille viestitään kulttuuripalveluiden tarjonnasta ja tarjoajista sekä taiteen ja kulttuurin vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen

VAPAA-AIKAPALVELUT (NUORISO JA LIIKUNTA)

Vapaa-aikatoiminnan kehittämisessä on avainasemassa yhteistyön kehittäminen ainakin kolmannen sektorin, yritysten, Saarikan, seurakunnan ja yksittäisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö tarkoittaa

kumppanista riippuen toiminnan tukemista ja suunnittelua, osaamisen yhdistämistä, sekä joissakin tapauksissa kustannusten jakamista.

Nuorisovaltuustoa kannustetaan aktiiviseen toimintaan sekä nuorten kuulemiseen. Yhteisiin toimintoihin osallistumattomien ikäihmisten liikuntaharrastusta pyritään lisäämään muun muassa vertaisohjaajien ja ystävätoiminnan avulla aikaisemmin toteutettujen KKI-hankkeiden malleja hyödyntäen. Tavoitena on, että lapset liikkuisivat OKM:n ja aikuiset, sekä ikäihmiset UKK-instituutin terveysliikuntapiirakoiden suositusten mukaisella tavalla.

Liikuntapaikkoja kunnostetaan tarpeen mukaan. Viimeksi toiselle kuntosalille on hankittu juoksumatto ja molempiin kuntosaleihin uudenaikainen äänentoisto. Kuntotuvalla on uusittu keittiökalusteita sekä suihku- ja saunatiloja, kuntoradalle ajettu purua, urheilukentän pituus- ja keihäänheittopaikkojen vauhdinottoaikat uusittu, ampumastadionille rakennettiin suojavalli. Vuonna 2021 rakennetaan kuntoportaat.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Varhaiskasvatuksessa ja koulussa kiinnitetään entistä enemmän huomiota lasten ja nuorten mielen asioihin varhaisessa vaiheessa. Koululla on käytettävissä ICP koulutuksen käyneen henkilön resursseja masennuksen varhaiseen tunnistamiseen. Näillä toimilla pystytään vaikuttamaan sosiaali-ja terveyspalveluiden tarpeeseen.

Työttömien terveystarkastuksia tekemällä pyritään varhaisessa vaiheessa pääsemään kiinni hyvinvointia ja terveyttä uhkaaviin ja heikentäviin asioihin.

RUOKAHUOLTO

Järvenhelmen aukioloaikoja tulee miettiä sen mukaan, mikä on palvelun merkitys kuntalaisille. Keittiöllä on käytössä ruokatuotanto-ohjelma, joka mahdollistaa tulevaisuudessa esim. ravintoarvotietojen kertomisen asiakkaille. Koulun keittiö sekä Rauhanyhdistyksen ja seurakuntatalon keittiöt toimivat varakeittiönä. Keskuskeittiö remontoidaan kesällä 2017.

TEKNISET PALVELUT

Kivijärven kunta on perustanut sisäilmatyöryhmän viimeksi Tainionmäen koulun peruskorjausta varten. Sisäilmaryhmää pidetään yllä ja päivitetään tarpeen mukaan. Näin ollen pystytään reagoimaan nopeasti muuttuviin ja yllättäviin tilanteisiin. Asuntojen terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia tehdään pääsääntöisesti asukkaan pyynnöstä, jos hänellä on perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan terveyshaittaa. Vuosittain tehdään noin kaksi asunnontarkastusta. Lisäksi kunnan ja kunnan omistamien taloyhtiöiden osalta tehdään aika-ajoin katselmukset vikojen ja virheiden kartoittamiseksi. Kunnan osoitteisto tulee saattaa ajantasaiseksi palvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Kivijärven kunnan kaavoitushankkeissa huomioidaan kestävä kehitys mm. matalahiilliseen yhteiskuntaan siirtymisen, hiilipäästöjen vähentämisen, luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemin suojelun sekä eriarvoisuutta vähentävämällä. Mitoitusperusteet RYK:n osalta on hyväksytty valtuustossa. Vapaa-ajan asemakaavan laadinnassa huomioitiin ekologinen rakentaminen.

SUUNNITELMAN PAINOPISTEET JA TAVOITTEET

1. Asiakslähtöisyys

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja lisätään ja käyttöä monipuolistetaan	Nuorisotalon käytön päivittäminen	Nuorisotila, vapaa-aikatoimi ja koulunuorisotyöntekijä	Kysyntä ja tarve
Hyvinvointipalvelujen tarjonta vastaa kysyntää	Nuorten palvelut vastaa kysyntää	koulunuorisotyöntekijä, vapaa-aikatoimi	kouluterveyskysely
	Kysyntää vastaavat liikuntapalvelut	Vapaa-aikatoimi	Asiakaspalaute
Tiedon välittäminen	Vapaa-aikatoimen fb, nuorille instagram	Vapaa-aikatoimi	Asiakaspalaute
Asiakaslähtöisyyden toteuttaminen	Johtamisjärjestelmä tukee laadunhallintaa	Osastot	Asiakaspalaute
	Johtamisresurssin riittävyys	Varhaiskasvatuksen johtaja/opettaja	Täyttää varhaiskasvatuslain kriteerit

2. Kuntalaisten mahdollisuudet vaikuttaa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Osallistuminen oman hyvinvoinnin kehittämistyöhön	Nuorisovaltuuston rooli nuorten asioiden ajamisessa	Nuorisovaltuusto	Kokousten määrä, aloitteet
Aloite- ja palautekanavat	Lasten kyselytunti	Päätäjien tapaamiset	Tapaamiskertojen määrä
	Palautekanavat	Tietoverkon kautta palautteen anto	Saadut palautteet

3. Ennaltaehkäisevät palvelut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Virikkeellinen elämä	Tapahtumat ja yhdistystoiminta	Kunta, yhdistykset	Toteutuneet tapahtumat, aktiviteetit
Auttaminen elämän ongelmatilanteissa	Etsivä nuorisotyöntekijä	Vapaa-aikatoimi, ostopalvelut	Kontaktit, asiakkuuksien kesto
Terveysliikunta	Liikuntapaikkojen ylläpito	Talousarvio	Arvio liikkumisaktiivisuudesta
	Aikuisille Ukk-kävelytesti liikuntaohjeineen	Vapaa-aikatoimi	Osallistujamäärät
Ruokailu	Hyvä ja terveellinen ruoka	Talousarvio	Palaute
Asuminen kotona	Kartoitetaan asumisolot kotona asumisen mahdollistamiseksi	Hanke, jossa on mukana Saarikka ja kunnat	Kuntakohtaiset kyselyt hankkeen osana
Esteettömyys	Toimenpiteet, joita on tullut esille esteettömyyskävelysissä	Talousarvio	Palaute

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Riittävä tuki lapsille ja nuorille mielenterveyteen liittyvissä asioissa	Varhaiskasvatuksessa ja koulussa kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota lasten ja nuorten mielen asioihin. Koululla on käytettävissä ICP koulutuksen käyneen henkilön resursseja yli 13 vuotiaiden masennuksen tunnistamiseen.	Koulunuorisotyöntekijä Koulun oppilashuolto	Kouluhyvinvoinnin muutos Kouluterveyskyselyssä entistä useampi kokee terveytensä hyväksi
Työttömien terveystarkastusten kehittäminen	Kaikki työttömät ohjataan terveystarkastukseen	Saarikan terveydenhoitaja	Terveystarkastuksiin osallistuneiden määrä työttömistä.
Kuntainfran kunnossapitäminen	Katujen ja verkostojen ylläpito	Talousarvio	Verkostovahinkojen välttäminen
Työttömyys	Elinvoiman kehittäminen	Kehittämissyhtiö ja osastot	Työttömyyden määrä

4. Kuntalaisten vastuu omasta hyvinvoinnista

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Yhteisöllisyys ja osallisuus	Järjestöjen resursointi	Kivijärvi-talo Tori Kirsikkapuisto	Tilaisuuksien määrä Tapaamisten määrä
Kuntalaisten aktiivisuus	Liikunta-aktiivisuus	Liikuntapaikat	Käyttöaste

5. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuus palvelutuotannossa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Sektorien välinen yhteistyö	Yhdistysten ja kunnan välinen yhteydenpito Yhteyshenkilönä vapaa-aikaohjaaja	Osastot	Kehitysehdotukset
Yrittäjyys	Seudullinen yhteistyö	Seutujohtoryhmä	Seutustrategian toteutuminen

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7 Suunnitelman laatijat

- Helppikangas Pekka, kunnanjohtaja
- Hertteli Jukka, tekninen johtaja
- Oinonen Pirkko, sivistysjohtaja
- Hakkarainen Sini, vapaa-aikaohjaaja
- Vertanen Heli, Saarikka

8 Suunnitelman hyväksyminen

Hyväksytty Kivijärven kunnanvaltuustossa _____